

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2019

РЕПУБЛИКА СРПСКА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ
REPUBLIKA SRPSKA
INSTITUTE OF STATISTICS

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2019

друго, измијењено издање

Бања Лука
децембар 2019.

ISSN 2490-3205

Главни и одговорни уредник:

Проф. др Јасмин Комић, в. д. директора Републичког завода за статистику

Приредио:

Велимир Савић

Начелник Одјељења за публикације, односе са јавношћу и повјерљивост статистичких података:

Владан Сибиновић

Редакциони одбор:

Проф. др Јасмин Комић, Радосав Савановић, Владан Сибиновић, Велимир Савић

Припрема материјала:

Статистичка одјељења

Техничка припрема текста, дизајн и прелом:

Владан Сибиновић

Лектор:

Далибор Смиљкић

Корице:

Никола Савић

Штампа:

Off-Set, Тузла

За штампарију:

Мирела Аљић

Тираж:

300

На насловној страници:

Град Требиње

Извор фотографије:

Туристичка организација Града Требиње

ПРЕДГОВОР

Публикација „Ово је Република Српска“ на нешто више од 100 страница садржи основне и најзначајније чињенице о Републици Српској, чији је друштвени и економски живот приказан у 28 поглавља.

Циљ ове публикације је да се комплексност и сложеност статистике капиталних статистичких публикација сведе на популарну мјеру и да се на практичан начин подаци о Републици Српској непосредно и још више приближе свим корисницима.

Како би ова публикација била што живописнија и упечатљивија, обогатили смо је и изрекама које се налазе на почетку сваког поглавља, као и рубриком „Да ли знате?“ са занимљивостима о Републици Српској.

Настојање је било да ово издање читаоцима буде и корисно и допадљиво.

Позивамо све кориснике да нам упуте своје сугестије и да допринесу унапређењу ове публикације.

Бања Лука, децембар 2019.

Проф. др Јасмин Комић, в. д. директора
Републички завод за статистику
Републике Српске

СРПСКА, СТАТИСТИКА, СМОКВЕ И СОФОКЛЕ

Да, наслов јесте музикалан, због алитерације, свјесно употребљене стилске фигуре, којој нипошто није задатак да ошамути читаоца необичношћу везе између наизглед неповезаних појмова, него да га заинтересује да прочита уводну ријеч. Онај који каже да нема вријеме изгубио се у времену које му је дато, а колико је то – никад се не зна. Ево примјера! Есхил, чувени драмски писац, Софоклеов уча, ошамућен је, па умро у граду Ђели на Сицилији бизарном смртју. Орао му је, записи кажу, испустио корњачу на главу мислећи да је то камен, јер трагичар није имао косе. Статистичари би такву смрт, оправдано, подвели „под посљедице дјеловања спољних фактора“. Јер, шта је орао него спољни фактор? Но прије тога, до тада неприкосновени Есхил који је, удеса ли судбине, као ратник преживио страшну Маратонску битку, побијеђен је на драмском конкурс од стране свог ученика, младог Софоклеа. Све се то догађало још 500 година прије нове ере. На тим, чувеним такмичењима, награда је била врло престижна - корпа смокава и амфора вина. Поштујемо вријеме, тако битну статистичку одредницу, враћамо се након 2 500 година у 2018. која је у овој књизи референтна, годину у којој су смокве у Републици Српској родиле за 17% више него претходног лjeta. Тај податак привукао је пажњу, због омиљеног стабла смокве које издашно рађа слатким плодовима. Изузетно погодно подручје за смокву је Источна Херцеговина, тамо гдје и небо и земља, и крш и сунце, неки диван окус Медитерана носе, па је и воће слатко, а мјештани се све озбиљније баве производњом и прерадом смокве. И за вина награде стижу. То је и поднебље добрих писаца, тако да смокве, очито, одлично иду уз лирику.

Смоква није случајно одабрана да буде персонификација библијског призора књиге Постања, у којој су Адам и Ева прекрили своју голотињу након једења воћа са стабла спознаје добра и зла. Митско је то дрво, без обзира на повољну околност да има крупне листове. Још у античкој Грчкој смоква је била поштована и важна намирница у исхрани, законом заштићена; у старом Риму су је сматрали светом, јер и легенда каже да се вучица која је дојила Ромула и Рема одмарала у хладу смоквиног дрвета. Примјетно је како се смокве заправо привијају уз људе, уз станишта. Чак и кад људи напусте куће, чак и кад од некадашњих опњишта остану рушевине, увијек се нека, најчешће самоникла, смоква ту прислони и рађа, као да је ту да буде симбол живота и неких ранијих и срећнијих времена. Смокву је најбоље садити на јужној страни, да буде прислоњена уз какву подзиду, стручњаци кажу да тад најбоље рађа.

Занимљиво, ботаничари тврде да смоква није воће - него цвијеће, јер припада породици фикуса. Али, ни ту не престају чуда. За разлику од других биљака смоква цвјета према унутра - плодови смокве су заправо изокренути цвјетови. Будући да је тако, да су цвјетови у капсули, смоква се не може опрашити споља. Оса која улази у смокву, нагоном и вољом природе да би је опрашила, поломи крила и не може више назад. Ту се и разгради. То је статистички „утицај унутрашњег фактора“! Дакле, у смоквама има и „меса“, тај податак који свакако, није општепознат.

Зашто је мудри Софокле толико значајан да му се мисли и изреке протежу кроз наша поглавља? Он је казивао: „Разумно је учити од оних који могу поучавати“. А Софокле нас учи животу. Он је у вријеме златног доба Периклеа, кад су тадашњи статистичари рачунали да је просјечан животни вијек грчких мушкараца око 45 година, живио готово читаво стољеће – умро је у деведесет четвртој години. Он јесте статистички изузетак, како ми кажемо „аутлајер“.

За све је био херој, и не само као лиричар, гимнастичар него и као ратник и државник. Имао је тајни еликсир и слављен је за живота. Ми га и сад поштујемо, два и по миленијума касније. Средњошколци у школском програму имају „Антигону“. Можда неће допријети до дубине тог сложеног умјетничког дјела, али надахнуће се, читаће то они и касније кроз живот. Драмски комади „Краљ Едип“ и „Антигона“, играју се увијек и никада неће сићи са „дасака које живот значе“ јер су непревазиђени и након 25 вијекова. А вијек, онај животни, тако битна временска одредница, у Републици Српској се знатно продужио. У 2018. години, очекивано трајање живота за жене је 79,86 док је за мушкарце износило 74,59 година. И није случајно употребљен тај претходни глагол, живот је сложен, није лако потоњег изнијети. Треба нам још времена да стигнемо Софоклеа. Зато учимо од њега.

На све нас утичу и спољни и унутрашњи фактори. И боримо се као осице, уграђујемо се, тамо гдје се оплођујемо. Свако даје онолико колико може и шта може. Прошлост је пут којим путује искуство. Наш је пут зато и знање и сазнање. Јер, знања ћеш, драги корисниче, имати тачно онолико колико желиш, али вриједиће више ако га дијелиш. Ми то у статистици радимо стално и дијелимо стечена сазнања. Чинимо то и овом књигом, пуном вриједних података које смо прикупили. А вољели би докучити и тај Софоклеов тајни еликсир. Можда је знање, а можда су и смокве. Вјероватно зато људи у тим крајевима, познато је то, дуго и здраво живе.

Хиљадама година покривамо голотињу незнања након једења воћа са стабла спознаје добра и зла. Знање се привија уз људе.

Чинити добро. Гајити и јести смокве. Учити!
То је тако благотворно.

Приређивач:

Велимир Савић

	Предговор	3
	Српска, статистика, смокве и Софокле	4
01	Општи подаци	7
02	Географски и метеоролошки подаци	8
03	Регистар пословних субјеката	15
04	Становништво	17
05	Плате	21
06	Тржиште рада	23
07	Бруто домаћи производ	27
08	Инвестиције	31
09	Животни стандард и сиромаштво	34
10	Структурне пословне статистике	38
11	Цијене	42
12	Пољопривреда	45
13	Шумарство	49
14	Животна средина	53
15	Индустрија	57
16	Енергетика	61
17	Грађевинарство	66
18	Спољна трговина	68
19	Дистрибутивна трговина	71
20	Туризам	73
21	Саобраћај и везе	75
22	Образовање	79
23	Култура и умјетност	87
24	Здравље	90
25	Здравствено, пензијско и инвалидско осигурање	93
26	Социјална заштита	96
27	Истраживање и развој	101
28	Криминалитет	106
	Водич за кориснике	109
	Знакови и скраћенице	110
	Подручја дјелатности	111
	Мала школа статистике	112

1 ОПШТИ ПОДАЦИ

За љубав, не за мржњу ја сам створена.

Република Српска је проглашена 9. јануара 1992. године, а као државни ентитет Босне и Херцеговине верификована је Дејтонским мировним споразумом и потписивањем мира у Паризу, 14. децембра 1995. године. Република Српска је данас парламентарна република са ограниченим међународним субјективитетом. Највећи град Републике Српске је Бања Лука која представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

НАЗИВ	Република Српска
СИМБОЛИ	амблем застава
СЛУЖБЕНИ ЈЕЗИЦИ	језик српског народа, језик бошњачког народа, језик хрватског народа
СЛУЖБЕНА ПИСМА	ћирилица латиница
СТАНОВНИШТВО, 2018. (процена средином године)	1 147 902
ПОВРШИНА¹⁾	24 641 km ²
општине	56
градови	Бања Лука Бијељина Градишка Добој Зворник Источно Сарајево Приједор Требиње
ТЕРИТОРИЈАЛНО УРЕЂЕЊЕ	
МОНЕТА	конвертибилна марка (KM)
Међународна банкарска шифра (ISO code)	VAM

¹⁾ Привремени податак о површини Републике Српске који не укључује дио Брчко дистрикта.
Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

2 ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Небеса никада не помажу човјеку који не дјела.

Географски положај Републике Српске

Територија Републике Српске налази се између 42°33' и 45°17' сјеверне географске ширине и 16°12' и 19°38' источне географске дужине по Гриничу, односно захвата сјеверни и источни дио геопростора Босне и Херцеговине. Република Српска има површину од 24 641 km².

Република Српска спада у групу континенталних простора – нема излаз на море и смјештена је на контакту двију великих природно-географских и друштвено-економских регионалних цјелина – панонске и медитеранске.

Према територијалној организацији територију Републике Српске чини осам градова: Бања Лука, Источно Сарајево, Приједор, Добој, Бијељина, Требиње, Зворник и Градишка као и 56 општина. Док остали наведени градови у свом саставу немају општине, Град Источно Сарајево обухвата подручја општина: Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Пале, Соколац, Источни Стари Град и Трново. Град Бања Лука је највећи град Републике Српске и представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

Републику Српску пресијецају виталне комуникационе везе

У саобраћајно-географском смислу положај Републике Српске је од посебног значаја. То се првенствено односи на меридијански правац који ријечним долинама Босне и Неретве, пресијецајући динарски планински комплекс, повезује средњоевропску и медитеранску макрорегију. Ништа мањег значаја није ни упоредни правац који повезује Републику Српску са централнобалканским и западноевропским простором. Значајан је и излаз Републике Српске на ријеку Саву којом се веже на европску ријечну саобраћајницу Рајна – Мајна – Дунав.

Природна обиљежја Републике Српске

Сложена и занимљива природна обиљежја Републике Српске су резултат припадности различитим природно-географским цјелинама и њиховој геоморфолошкој еволуцији.

У сјеверном перипанонском дијелу брежуљкасти терени, изграђени од кенозојских наслага, постепено се спуштају у равничарске просторе са алувијалним заравнима и ријечним терасама што уједно чини и најплоднији дио Републике Српске. На том простору издиже се само неколико усамљених планина – Козара, Просара, Мотајница, Вучијак, Озрен и Требовац, те крајњи сјеверо-источни огранци Мајевце.

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Према југу, равничарски простор преко брежуљкастог терена прелази у планинско подручје које заузима и највећи дио површине Републике Српске. Највиши планински врх на територији Републике Српске је Маглић, који се налази на 2 386 m надморске висине на истоименој планини.

Најдуже ријеке Републике Српске су Дрина (308,5 km), Сава (204,8 km) и Врбас (131,9 km) које припадају црноморском ријечном сливу. Све мање ријеке у Републици Српској, осим оних на подручју Источне Херцеговине, припадају дринском и савском ријечном сливу. Све воде јужно од планинског превоја Чемерно, на подручју Источне Херцеговине, припадају јадранском ријечном сливу.

2.1. Географске координате крајњих тачака

	Сјеверна географска ширина	Источна географска дужина ¹⁾	Насељено мјесто
Сјевер	45° 16' 36"	16° 56' 08"	Доња Градина - општина Козарска Дубица
Југ	42° 33' 18"	18° 26' 45"	Подштировник - град Требиње
Исток	44° 02' 59"	19° 37' 44"	Жлијебац - општина Братунац
Запад	44° 56' 52"	16° 12' 18"	Средњи Бушевић - општина Крупа на Уни

¹⁾ По Гриничу

2.2. Највише планине и планински врхови

Планина	Врх	Надморска висина, m
Маглић	Маглић	2 386
Волујак	Волујак	2 336
Лелија	Велика Лелија	2 032
Зеленгора	Брегоч	2 014
Клековача	Клековача	1 961
Црвањ	Зимомор	1 920
Јахорина	Огорјелица	1 916
Виторог	Велики Виторог	1 906
Требова планина	Велика Кошута	1 872
Бјеласница (Гатачка)	Бјеласница	1 867
Снијежница (Тјентиште)	Снијежница	1 787
Баба	Ђед	1 735
Вучево (Површ)	Живањ	1 696
Вучево	Жрвањ	1 696
Романија	Велики Лупоглав	1 652
Требевић	Требевић	1 629
Јавор	Велики Жеп	1 537

Извор: Природно-математички факултет, Бања Лука, Катедра за физичку географију

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Заштићена подручја у Републици Српској су национални паркови Козара, Сутјеска и Дрина, прашумски резервати Лом и Јањ, барски резерват Бардача, те парк природе Уна.

2.3. Најдуже ријеке (дужина тока)

Ријека	УКУПНО	km
		у Републици Српској
Дрина	341,0	308,5
Сава	945,0	204,8
Врбас	249,9	131,9
Босна	279,4	98,0
Врбања	95,4	95,4
Уна	212,5	91,8
Сана	157,7	85,0
Укрина	80,9	80,9

Извор: Јавна установа „Воде Српске“, Бијељина

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

2.4. Највећа језера и рибњази

	Површина, km ²	Надморска висина, m	Највећа дубина, m	Запремина воде, мил. m ³
ВЈЕШТАЧКА ЈЕЗЕРА				
Билећко (на Требишњици)	27,064	400	104,0	1 280,0
Перућачко (на Дрини)	12,401	290	70,0	355,0
Зворничко (на Дрини)	8,876	140	28,0	89,0
Вишеградско (на Дрини)	8,900	336	78,0	161,0
Бочац (на Врбасу)	2,330	282	62,0	52,7
ПРИРОДНА ЈЕЗЕРА				
Штиринско (на Зеленгори)	0,129	1 672	4,5	0,255
Котланичко (на Зеленгори)	0,044	1 528	10,0	0,250
Улошко (на Црвњу)	0,043	1 058	14,0	0,255
Доње Баре (на Зеленгори)	0,021	1 475	4,5	0,057
Орловачко (на Зеленгори)	0,021	1 438	5,0	0,054
РИБЊАЦИ				
Санџани (на Гомјеници)	11,179	143	4,0	...
Бардача (на Матури)	7,472	90	2,2	...
Прњавор (на Вијаки)	6,664	134	3,5	...
Сјековац (на Укрини)	3,980	85	3,0	...

Извор: Природно-математички факултет, Бањалука, Катедра за физичку географију

Природни потенцијали су свакако један од кључних фактора у садашњем и будућем развоју Републике Српске и њеном економско-географском обликовању. У том смислу у најважније природне потенцијале спадају пољопривредно земљиште, шумски комплекси, хидро-климатски услови и рудни и минерални ресурси.

Климатске карактеристике

Различити климатски утицаји који дјелују на простору Републике Српске, резултат су природних фактора и законитости опште циркулације ваздушних маса овог простора. Према томе, на територији Републике Српске могу се издвојити три климатска типа, и то:

1. Сјеверни перипанонски простор, има умјерено континенталну климу. Одликује се са умјерено хладним зимама и топлим љетима. Вриједности средње годишње температуре ваздуха овог климатског типа крећу се од 12°C до 19°C.

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

2. Планинска и планинско-котлинска клима, захвата највећи дио Републике Српске. Планински масиви имају кратка и свјежа лjeta и хладне и сњеговите зиме, гдје се високи сњегни покривач дуго задржава. Средња годишња температура ваздуха је између 5°C и 7°C. Брежуљкаста подручја, те котлине и долине имају нешто блажу климу. Простори који имају обиљежја планинско–котлинске климе, имају средњу годишњу температуру ваздуха око 10°C. Зиме су умјерено хладне са снјегом, са честим температурним инверзијама и маглама, док су лjeta умјерено топла.

3. Измијењена варијанта медитеранско-јадранске климе

Јужни дио Републике Српске односно простор ниске Херцеговине има измијењену варијанту јадранске климе. Овај простор се назива Хумине, за разлику од простора Рудина који захвата више планинске дијелове херцеговачког крша кога, у климатском погледу, карактерише прелазна варијанта између климе Хумина и планинске климе. Средња годишња температура ваздуха је између 14°C и 14,7°C. У овом климатском простору смјештен је најтоплији град Републике Српске –Требиње.

2.5. Годишње вриједности важнијих метеоролошких параметара и средња мјесечна температура ваздуха, 2018.

Мјесто	Средња годишња температура ваздуха, °C	Облачност, десетине	Влажност, %	Инсолација, час
Бања Лука	12,9	5,9	77	2 175,2
Бијељина	13,3	6,2	79	2 046,9
Билећа	13,4	5,0	71	2 362,9
Вишеград	12,3	7,1	74	...
Градишка	12,7	4,9	77	...
Добој	12,6	6,7	78	1 924,4
Калиновик	8,7	6,1	64	...
Мркоњић Град	10,6	6,2	79	1 668,8
Нови Град	12,3	6,6	69	...
Приједор	12,5	6,3	77	1 800,8
Рибник	11,3	6,2	69	...
Рудо	11,7	6,9	75	...
Соколац	8,6	6,0	76	1 975,5
Србац	12,2	6,6	75	...
Сребреница	11,4	6,3	81	1 528,9
Требиње	15,5	4,6	67	...
Фоча	11,4	7,0	83	...
Хан Пијесак	7,9	6,1	88	1 867,8
Чемерно	7,7	5,7	79	2 027,8
Шипово	10,6	6,2	82	...

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Земљотреси у Републици Српској

Земљотрес настаје услед померања тектонских плоча, кретања Земљине коре или појаве удара, а последица је подрхтавање Земљине коре због ослобађања велике енергије. Подручје Балкана је под утицајем великих плоча литосфере у Евроазији и Африци, као и мањих сегмената попут Арабијске плоче и Јадранске микро-плоче. Насупрот распрострањеном увјерењу да су земљотреси ријетке појаве, они се дешавају врло често, али њихов највећи број је слабог интензитета и јавља се на релативно малим површинама копнених простора или океанског дна.

2.6. Земљотреси

Мјесто (локација)	Датум	Хипоцентрално вријеме ²⁾	Географска ширина	Географска дужина	Магнитуда ³⁾	Интензитет ⁴⁾
Бочац	20.2.1996.	14:12:13	44,50	17,23	4,7	6-7
Теслић	26.2.1998.	12:09:20	44,72	17,71	4,1	5-6
Источни Дрвар	15.4.1998.	23:30:47	44,37	16,63	4,1	5-6
Требиње	22.7.2001.	20:08:16	42,79	18,18	4,6	6-7
Котор Варош	29.3.2002.	16:04:01	44,60	17,39	4,0	5-6
Милићи	14.12.2003.	10:09:29	44,08	19,09	5,1	6-7
Невесиње	21.9.2004.	04:46:09	43,18	18,13	4,2	5-6
Берковићи	27.9.2005.	00:25:34	43,22	18,15	5,1	6-7
Невесиње	17.6.2006.	20:01:10	43,39	18,09	4,3	6
Невесиње	17.6.2006.	20:09:26	43,36	18,15	4,2	5-6
Требиње	14.11.2008.	13:26:05	42,56	18,60	4,7	6-7
Пале	31.3.2009.	01:46:03	43,84	18,54	4,1	5-6
Волујак	25.1.2013.	18:52:26	43,26	18,70	4,1	6
Волујак	3.2.2013.	12:01:00	43,22	18,67	4,1	6
Регион Поткозарја	28.1.2014.	00:03:32	44,99	17,13	4,2	6
Регион Гацка	4.5.2014.	23:29:53	44,52	17,56	3,9	5-6
Регион Гацка	30.9.2014.	15:12:43	43,06	18,40	4,0	5-6
Јахорина	12.4.2015.	00:05:32	43,75	18,56	4,2	6
Масловаре	28.4.2015.	16:16:50	44,52	17,56	4,0	5-6
Слатина (рег. Бања Луке)	3.11.2016.	15:04:04	44,80	17,30	3,9	5-6
Регион Билеће	9.11.2016.	15:58:44	42,93	18,47	4,1	5-6
Фоча	2.3.2017.	06:36:23	43,40	18,97	3,6	5
Љубиње	12.1.2018.	02:20:35	43,03	18,05	3,7	5

²⁾ Вријеме потреса дато је по UTC времену (универзално вријеме)

³⁾ Магнитуда потреса изражена је у јединицама Рихтерове скале

⁴⁾ Приказани су земљотреси са пет и више степени. Интензитет потреса у епицентралној зони одређен је према Меркали – Канкани – Зиберговој (Merkalli – Cancani – Sieberg) скали (MCS).

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Земљотреси могу бити природни и вјештачки. Вјештачки настају због човјековог дјеловања на околину у виду минирања каменолома или дубљих рудничких басена, нуклеарних проба итд. Природни земљотреси су они који нису настали човјековим дјеловањем. У већини случајева је то због кретања тектонских плоча и њихових међусобних интеракција, вулканских ерупција и експлозивних ерупција и као последица пада неког небеског тијела.

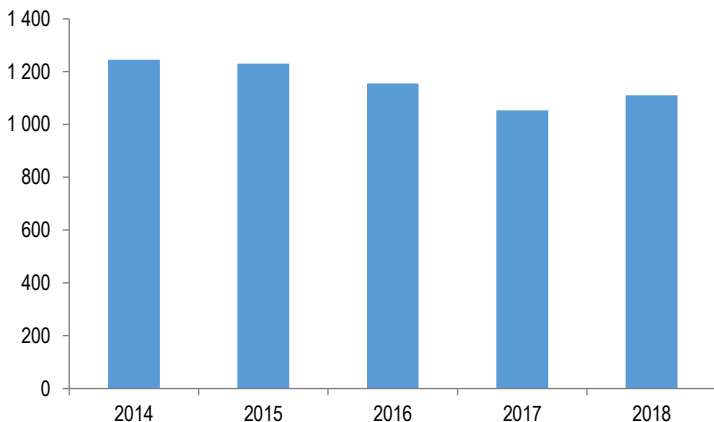
3 РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКАТА

Ко није ништа претрпио не смије ме саветовати.

Подаци о пословним субјектима који имају сједиште на територији Републике Српске добијени су из Регистра пословних субјеката. У Регистар се не уписују физичка лица која обављају предузетничку дјелатност.

Успостављањем једношалтерског система у поступку регистравања пословних субјеката, према Закону о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске”, број 67/13 и 15/16) и Закону о Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге („Службени гласник Републике Српске”, број 96/05, 74/10 и 68/13), поступак уписа и разврставања пословних субјеката према дјелатностима у Регистар пословних субјеката од 1.12.2013. године у надлежности је Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге.

Број основаних пословних субјеката у 2018. години већи је у односу на претходну годину. У 2018. години основано је 1 110 нових пословних субјеката.

Графикон 3.1. Број основаних пословних субјеката

Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

Трговина је и даље најзаступљенија дјелатност коју пословни субјекти претежно обављају.

РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА

Око трећине укупно регистрованих пословних субјеката, према претежној дјелатности, разврстано је у подручје *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала*.

3.1. Број пословних субјеката по подручјима КД, стање 31. децембар

Подручја КД	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	28 348	29 140	30 275	31 286	32 376
A	1 025	1 057	1 106	1 144	1 180
B	176	178	182	185	192
C	3 840	3 941	4 075	4 187	4 324
D	168	171	189	200	209
E	226	233	241	248	261
F	1 534	1 556	1 625	1 696	1 757
G	8 510	8 588	8 829	9 029	9 227
H	1 337	1 368	1 419	1 461	1 499
I	374	389	407	425	451
J	510	544	595	644	694
K	177	177	184	196	200
L	151	158	174	192	212
M	1 326	1 399	1 490	1 570	1 687
N	346	361	396	423	470
O	342	342	342	349	351
P	570	591	615	636	650
Q	691	714	754	789	839
R	2 154	2 203	2 258	2 318	2 363
S	4 890	5 167	5 391	5 591	5 807
T	-	2	2	2	2
U	1	1	1	1	1

Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја пословних субјеката са сједиштем на територији Републике Српске основаних са страним капиталом, њих 39,84% регистровано је у подручју *Грађевинарство*.

4 СТАНОВНИШТВО

Дјеца су сидро које мајка држи везане за живот.

Живорођена дјеца

Укупан број живорођених у 2018. години у односу на претходну годину већи је за 2,5%. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у Републици Српској је 27,6 година, те је у односу на прошлу годину, просјечна старост повећана за 0,3. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у ЕУ (према последњем расположивом податку Еуростата за 2017. годину) била је 29,1 година. Подаци указују на тенденцију да жене одлажу рађање дјеце и да старосна граница приликом рађања дјеце расте. Укупна просјечна старост мајке у Републици Српској била је 29,1 година у 2018. години.

У последњем периоду, када су у питању живорођена дјеца, посматрајући просјек од пет година, у браку се рађа око 83% дјеце.

4.1. Живорођени у Републици Српској

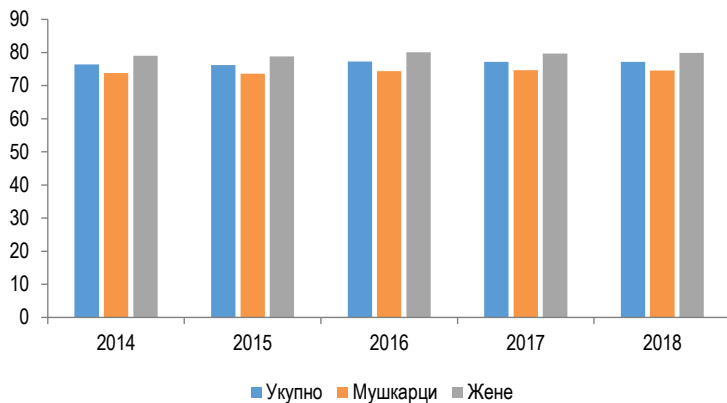
	2014	2015	2016	2017	2018
СВЕГА	9 335	9 357	9 452	9 339	9 568
Мушки	4 846	4 842	4 931	4 886	5 001
Женски	4 489	4 515	4 521	4 453	4 567

Очекивано трајање живота

Очекивано трајање живота у Републици Српској при рођењу порасло је за 0,80 година за жене и 0,83 година за мушкарце између 2014. и 2018. године, док је највећи пораст евидентиран између 2015. и 2016. године. У 2018. години очекивано трајање живота за жене је износило 79,86 док је за мушкарце било 74,59 година.

4.2. Очекивано трајање живота у Републици Српској

	УКУПНО	Мушкарци	Жене
2014	76,41	73,76	79,06
2015	76,19	73,60	78,78
2016	77,24	74,40	80,10
2017	77,20	74,68	79,71
2018	77,22	74,59	79,86

Графикон 4.1. Очекивано трајање живота

4.3. Најчешћа мушка и женска имена уписана у матичне књиге рођених

	2014	2015	2016	2017	2018
Мушка имена	Лука	Стефан	Стефан	Стефан	Стефан
	Никола	Лука	Лука	Лазар	Лазар
	Стефан	Никола	Лазар	Лука	Лука
	Марко	Лазар	Никола	Никола	Никола
	Лазар	Павле	Павле	Павле	Павле
Женска имена	Марија	Марија	Марија	Марија	Софија
	Милица	Ана	Софија	Софија	Милица
	Ана	Милица	Ана	Милица	Марија
	Јована	Софија	Милица	Ана	Ана
	Софија	Сара	Сара	Дуња	Теодора

СТАНОВНИШТВО

Умрли у Републици Српској

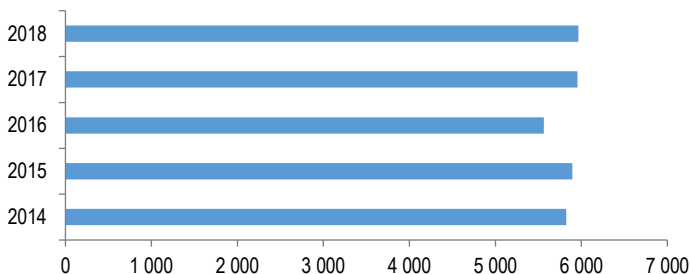
Укупан број умрлих у 2018. години у односу на претходну годину већи је за 0,7%. Просјечна старост умрлог лица у Републици Српској је 74,5 година. У просјеку, жене живе дуже од мушкараца око шест година. Око половине умрлих лица умре од болести система крвотока, а око једне петине умре од малигних тумора. На хиљаду живорођених беба, у просјеку умре око двије бебе до годину дана старости. Република Српска има једну од нижих стопа смртности одојчади у поређењу са државама из окружења и за 2018. годину износи 1,8‰.

4.4. Умрли у Републици Српској

	2014	2015	2016	2017	2018
СВЕГА	14 409	15 054	13 970	14 663	14 763
Мушкарци	7 386	7 640	7 198	7 363	7 449
Жене	6 741	7 023	7 419	6 772	7 300

Закључени бракови

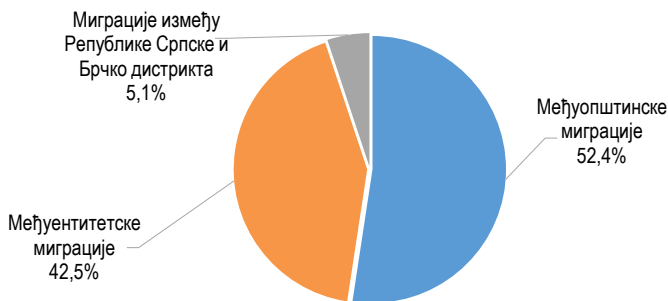
У Републици Српској се у просјеку на хиљаду становника закључује пет нових бракова. У 2018. години број склопљених бракова повећан је за 0,2% у односу на 2017. годину. Најстарији младожења у 2018. години имао је 85 година, а неvjеста 79 година, док је најмлађи младожења који је закључио брак имао 18 година, а најмлађа неvjеста 16 година. Просјечна старост неvjесте приликом закључења брака је 28,9, док први брак у просјеку жене закључују са 27,3 године. Просјечна старост мушкараца приликом закључења брака је 32,1 година, а први брак младожење у просјеку склапају са 30,3 године.

Графикон 4.2. Закључени бракови

Миграције у Републици Српској

Највећи број миграција у Републици Српској забиљежен је у популационој групи од 20. до 34. године, а за пресељење у овој доби се чешће одлучују жене. У старосној групи од 35 и више година, у миграцијама више учествују мушкарци.

Графикон 4.3. Унутрашња миграциона кретања (досељени/одсељени) у Републици Српској, 2018.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

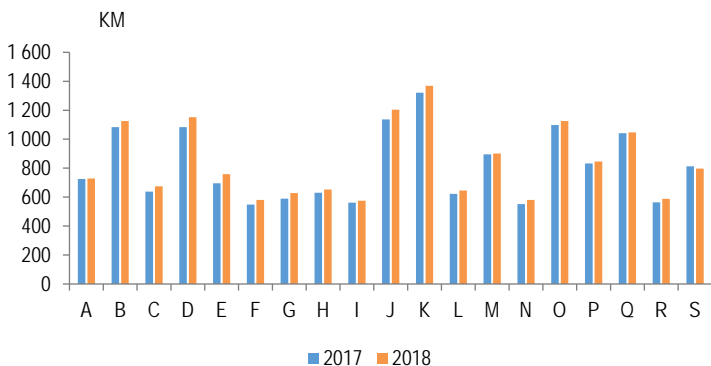
Настављен је вишегодишњи тренд када су у питању унутрашње миграције, по којем је број досељавања у Републику Српску већи у односу на Федерацију БиХ. Тако је број досељених из Федерације БиХ у Републику Српску већи од броја одсељених из Републике Српске у Федерацију БиХ за 443 у 2018. години.

5 ПЛАТЕ

Срећа је врховна улога мудрости.

Просјечна плата након опорезивања (нето плата) већа у 2018. години у односу на претходну годину

Просјечна плата након опорезивања (нето плата), која је у 2018. години износила 857 КМ, биљежи раст у односу на 2017. годину, и то за чак 26 КМ. Номинално гледано, просјечна плата након опорезивања (нето плата) већа је за 3,1%. Највећи номинални раст плате након опорезивања остварен је у подручјима *Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине* 9,1% и *Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала* 6,6%. С друге стране, номинално смањење плате забиљежено је у подручју *Остале услужне дјелатности* 2,0%.

Графикон 5.1. Просјечне плате након опорезивања (нето плате) по подручјима КД

Реални индекс просјечне плате након опорезивања (нето плате), који представља однос између номиналног индекса просјечне плате након опорезивања (нето плате) и индекса потрошачких цијена у одговарајућем периоду, такође показује повећање. У 2018. години, у односу на 2017. годину, у Републици Српској реално повећање просјечне плате након опорезивања (нето плате) износило је 1,9%.

Ситуација је различита када су у питању земље у окружењу. У Словенији просјечна нето плата реално је већа за 1,2%, у Хрватској за 2,8%, док је у Србији просјечна нето плата реално већа за чак 4,4%. У Црној Гори просјечна нето плата реално је мања у 2018. години у односу на 2017. годину за 2,3%. У Федерацији БиХ просјечна нето плата реално је већа за 1,7%.

У последњих пет година просјечна нето плата повећала се за 3,9%. Запослени у подручју *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, гдје сваки други радник има високу или вишу стручну спрему, и даље су најбоље плаћени за свој рад. Они чине 2,1% од укупног броја запослених и у 2018. години су просјечно примао 1 369 КМ мјесечно. Најниже просјечне мјесечне плате након опорезивања (нето плате) у 2018. години зарађивали су запослени у подручју *Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство* (575 КМ), које запошљава 5,0% од укупног броја радника. У овом подручју, највећи број запослених, око 60%, има средњу стручну спрему.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Просјечна нето плата у петогодишњем периоду повећала се највише у подручју *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања* и то за 101 КМ.

5.1. Просјечне плате након опорезивања по подручјима КД

	КМ				
	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	825	831	836	831	857
A	675	682	710	725	729
B	1 072	1 097	1 090	1 084	1 126
C	601	612	626	638	675
D	1 060	1 067	1 074	1 083	1 152
E	666	679	688	696	759
F	531	520	537	548	580
G	610	602	585	589	628
H	618	629	626	630	652
I	555	581	561	562	575
J	1 182	1 149	1 161	1 136	1 204
K	1 268	1 261	1 269	1 321	1 369
L	723	683	679	623	646
M	817	772	794	896	901
N	483	515	518	552	581
O	1 083	1 104	1 115	1 098	1 126
P	843	851	855	833	846
Q	1 045	1 052	1 059	1 041	1 047
R	566	551	548	564	588
S	703	695	685	813	797

6 ТРЖИШТЕ РАДА

Тврдоглавост је исто што и безумље.

Тржиште рада Републике Српске је и у 2018. години наставило да се опоравља од утицаја негативних ефеката свјетске економске кризе. Један од главних показатеља да се тржиште рада опоравља јесте пад стопе незапослености. Стопа незапослености постепено се смањивала од 2014. године, да би се у 2018. години знатно смањила за 3,8 процентна поена у односу на претходну годину.

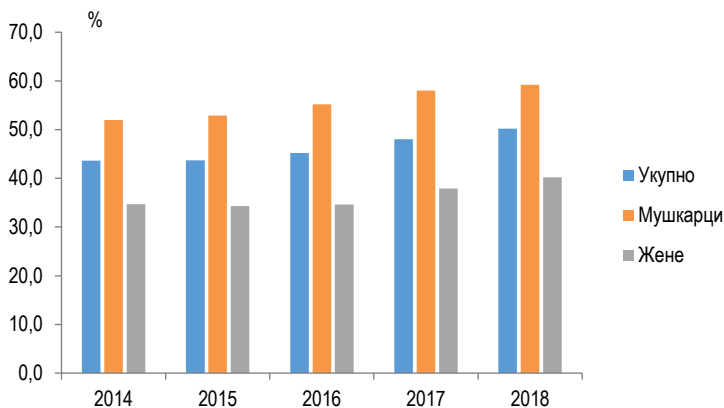
Посматрано по полу, у 2018. години у односу на претходну годину, стопа незапослености жена мања је за 6,6 процентна поена, док је стопа незапослености мушкараца мања за 1,7 процентна поена.

6.1. Стопе незапослености

	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	25,7	25,2	24,8	21,0	17,2
Мушкарци	23,8	23,4	21,6	18,0	16,3
Жене	28,4	27,7	29,5	25,1	18,5

Структура запослених према групама подручја дјелатности у 2018. години је: пољопривредне 26,2%, индустријске (непољопривредне) 27,7% и услужне 46,1%; а према типу запослености: запослени за плату (запосленици) 70,3%, samozапосленици 22,0% и неплаћени помажући чланови 7,7%. Према завршеној школској спреми највећи број запослених има средњу стручну спрему 65,0%.

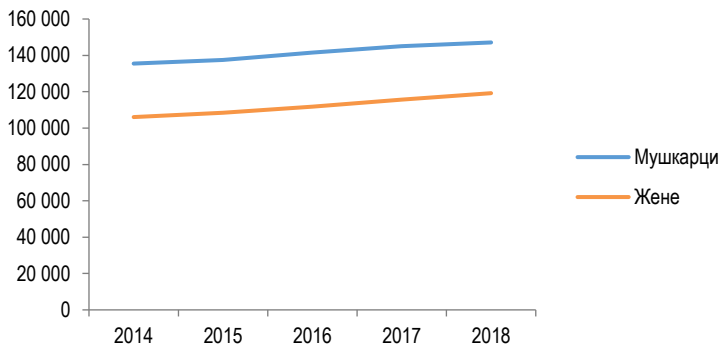
Развијене земље карактерише доминантно учешће запослених у сектору услуга, као и високо учешће категорије запослених за плату у укупној запослености.

Графикон 6.1. Стопе запослености (15–64 година старости)

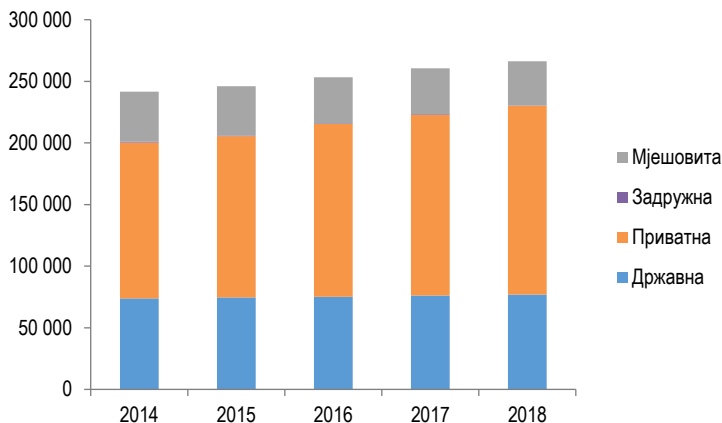
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Стопа запослености мушког дијела популације већа је за 18,0 процентних поена у односу на стопу запослености женског дијела популације.

Графикон 6.2. Запослени по полу, годишњи просјек

ТРЖИШТЕ РАДА

Графикон 6.3. Запослени према облику својине

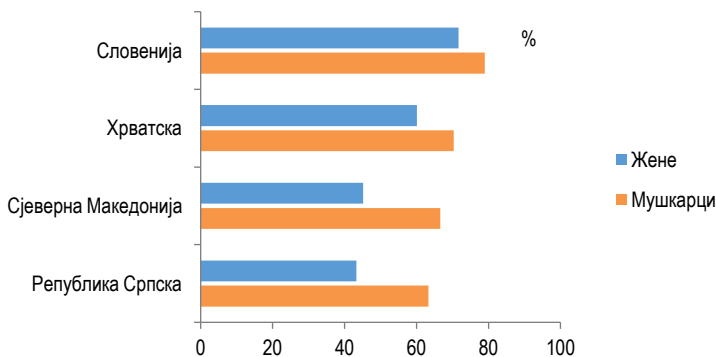
Највећи број запослених је у приватном сектору. Сваки други запослени ради у пословним субјектима који су у приватној својини, а сваки шести запослени је предузетник или ради код предузетника.

Половина запослених у Републици Српској ради у подручјима *Прерађивачка индустрија, Трговина и Државна управа*. Сваки други радник има највише завршену средњу школу, а сваки четврти завршену високу или вишу.

Сваки шести запослени млађи је од 30 година, а четвртина запослених старија је од 50 година.

6.2. Запослени по подручјима КД, годишњи просјек

	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	241 544	245 975	253 305	260 608	266 309
A	8 307	8 345	8 468	8 482	8 530
B	5 155	5 288	5 277	5 357	5 114
C	48 935	49 857	52 116	54 434	56 436
D	7 565	7 832	7 854	8 201	8 680
E	4 828	4 788	4 833	4 956	4 902
F	10 970	11 072	11 542	11 731	12 155
G	41 983	42 595	44 909	46 172	46 571
H	11 479	11 570	11 761	11 987	12 073
I	11 181	11 602	12 106	12 879	13 341
J	5 081	5 168	5 150	5 587	5 876
K	5 608	5 608	5 558	5 505	5 614
L	508	493	519	529	552
M	6 809	7 130	7 423	7 657	7 788
N	2 719	2 850	2 948	3 134	3 310
O	23 843	24 135	24 202	24 580	24 895
P	21 917	22 314	22 608	22 691	22 830
Q	16 785	17 054	17 198	17 484	18 007
R	3 123	3 293	3 583	3 846	4 118
S	4 748	4 981	5 250	5 396	5 517

Графикон 6.4. Стопе запослености у земљама у окружењу (20–64 година старости)

7 БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

Мудрост вриједи више од сваког богатства.

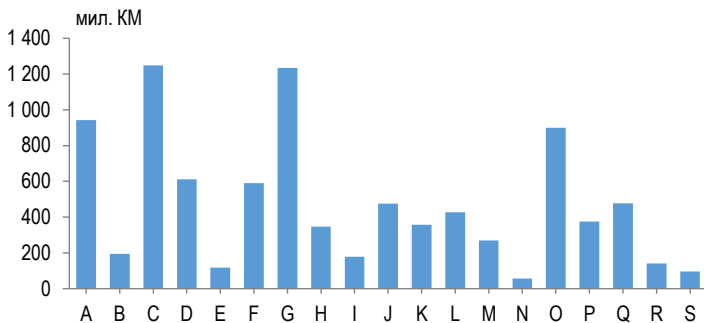
Економска активност Републике Српске, мјерена реалном стопом раста БДП, у 2018. години забиљежила је раст од 3,9%, што представља највећу стопу реалног раста у последњих десет година.

7.1. Бруто домаћи производ и бруто додата вриједност¹⁾, 2018.

	Текуће цијене, хиљ. КМ	Стопа реалног раста, %
Пољопривреда, шумарство и риболов	941 754	5,4
Вађење руда и камена	195 565	2,1
Прерађивачка индустрија	1 248 961	-1,1
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	611 152	19,8
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације)	117 142	2,1
Грађевинарство	590 936	4,2
Трговина на велико и на мало; поправка моторних Саобраћај и складиштење	1 233 792	4,8
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	346 047	4,7
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	178 324	5,1
Информације и комуникације	474 733	2,4
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	358 279	4,9
Пословање некретнинама	426 753	-0,9
Стручне, научне и техничке дјелатности	270 341	1,6
Административне и помоћне услужне дјелатности	56 517	20,8
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално	898 712	1,6
Образовање	374 713	0,3
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	477 541	2,9
Умјетност, забава и рекреација	141 762	8,0
Остале услужне дјелатности	97 062	3,5
FISIM (минус)	221 475	2,6
Бруто додата вриједност	8 818 611	3,8
Порези на производе минус субвенције на производе	1 861 001	4,1
Бруто домаћи производ	10 679 612	3,9

¹⁾ Обрачун Бруто домаћег производа заснован је на међународној методологији Европског система рачуна из 2010. године (European System of Accounts - ESA 2010).

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

Графикон 7.1. Бруто додата вриједност, текуће цијене, 2018.

Преко 2,1 милијарди КМ бруто додате вриједности ствара се у индустријским дјелатностима

У укупном бруто домаћем производу за 2018. годину подручје *Прерађивачка индустрија* учествује са 11,7%, подручје *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* са 5,7%, подручје *Вађење руда и камена* са 1,8% и подручје *Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедиације) животне средине* са 1,1%. Посматрано са становишта запослености, ова подручја имају доминантну улогу и запошљавају око четвртине укупног броја запослених.

7.2. Бруто домаћи производ и бруто додата вриједност, текуће цијене, структуре

	%				
	2014	2015	2016	2017	2018
Пољопривредне дјелатности (А)	9,4	9,3	9,3	8,4	8,8
Индустријске дјелатности (В,С,Д,Е)	16,4	17,4	18,4	19,3	20,3
Грађевинарство (F)	5,0*	5,0*	5,1*	5,6*	5,5
Услугне дјелатности (G,H,I,J,K,L,M, N,O,P,Q,R,S)	53,4*	52,5*	51,3*	51,1*	50,1
FISIM (минус)	2,0	2,0	2,1	2,0	2,1
Бруто додата вриједност	82,2	82,2	82,0	82,4	82,6
Порези на производе минус субвенције на производе	17,8	17,8	18,0	17,6	17,4
Бруто домаћи производ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

Економија Републике Српске по свом обиму веома је мала и није ни реално очекивати да се у кратком времену њена структура значајније промијени. Карактерише је доминантно учешће дјелатности које се ослањају на домаће ресурсе као што су пољопривреда, шумарство, рударство и енергетика.

У посматраном петогодишњем периоду, уочавају се блага помјерања у структури БДП-а, опада учешће пољопривредних дјелатности, док се учешће индустријских дјелатности и дјелатности Грађевинарства повећава.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја тржишних предузећа из подручја *Прерађивачка индустрија*, 2,3% чине велика предузећа, а стварају 42,2% бруто додате вриједности.

7.3. Бруто додата вриједност по институционалним секторима, текуће цијене, структуре

%

	2014	2015	2016	2017	2018
Нефинансијски сектор	50,7	51,9	53,7	55,8	56,7
Финансијски сектор	3,8	3,8	3,7	4,0	4,1
Сектор општа држава	22,8	22,3	21,4	20,2	19,5
Сектор домаћинства	24,4	23,7	23,0	21,9	21,6
Сектор непрофитних институционалних јединица које служе домаћинствима	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
FISIM (минус)	2,4	2,4	2,5	2,5	2,5
Бруто додата вриједност	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

7.4. Бруто домаћи производ

	2014	2015	2016	2017	2018
Бруто домаћи производ, текуће цијене, хиљ. КМ	8 887 307	9 205 038	9 630 569	10 077 017	10 679 612
Бруто домаћи производ по становнику ²⁾ , КМ	7 615	7 921	8 320	8 740	9 304
Бруто домаћи производ, стопе реалног раста, %	0,3	2,8	3,5	3,1	3,9

²⁾ Процјена броја становника заснована на резултатима добијеним из Пописа становништва 2013.

Бруто домаћи производ по становнику, индикатор који говори о достигнутом нивоу благостања становника једне економије, у 2018. години износи 9 304КМ и порастао је за 22,2% у односу на 2014. годину.

При расподјели бруто домаћег производа највећи дио одлази на средства за запослене

У расподјели бруто домаћег производа, оствареног у 2018. години, средства за запослене учествују са 44,5%, бруто оперативни вишак и мјешовити доходак са 37,8%, а 17,7% се односи на нето порезе на производе и производњу.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Остала плаћања запосленим (примања разних накнада изван плате) чине 18,7% укупних средстава за запослене.

7.5. Доходовне компоненте бруто домаћег производа, текуће цијене

	2014	2015	2016	2017	2018
Бруто домаћи производ	8 887 307	9 205 038	9 630 569	10 077 017	10 679 612
Средства за запослене	4 304 121	4 396 844	4 400 367	4 502 263	4 755 872
Нето порези на производе и производњу	1 592 993	1 663 040	1 758 514	1 799 149	1 885 148
Бруто оперативни вишак/ Бруто мјешовити доходак	2 990 193	3 145 154	3 471 688	3 775 605	4 038 592

хиљ. КМ

8 ИНВЕСТИЦИЈЕ

Шансе никад не помажу ономе који не умије да помогне сам себи.

У Републици Српској у 2018. години, забиљежен је изузетан раст инвестиционих активности од 16,5%. Највећи допринос расту инвестиција у 2018. години дала су велика улагања у путеве и болнице, као и у дјелатност Информације и комуникације. Најзначајније мјесто у структури остварених инвестиција, према дјелатности инвеститора, са чак 25,7% заузима подручје дјелатности Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање.

Велики пораст инвестиционе активности забиљежен је у подручју *Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада* и у подручју *Пословање некретнинама*, гдје је забиљежен индекс већи од 300.

8.1. Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора, 2018.

	Вриједност остварених инвестиција, хиљ. КМ	Структура, %
Укупно остварене инвестиције	1 879 489	100,0
Пољопривреда, шумарство и риболов	42 164	2,2
Вађење руда и камена	22 901	1,2
Прерађивачка индустрија	268 390	14,3
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	332 191	17,7
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације)	15 063	0,8
Грађевинарство	59 348	3,2
Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	160 879	8,6
Саобраћај и складиштење	63 401	3,4
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	15 493	0,8
Информације и комуникације	169 583	9,0
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	39 892	2,1
Пословање некретнинама	50 165	2,7
Стручне, научне и техничке дјелатности	27 479	1,5
Административне и помоћне услужне дјелатности	11 775	0,6
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	483 010	25,7
Образовање	15 531	0,8
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	85 191	4,5
Умјетност, забава и рекреација	10 872	0,6
Остале услужне активности	6 161	0,3

¹⁾ Обрачун инвестиција у стална средства заснива се на ESA 2010.

У структури инвестиционих улагања, посматрано према дјелатности инвеститора, највише су учествовала слjedeћа подручја: *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и Прерађивачка индустрија*. Са становишта намјене инвестиционих улагања у нова стална средства, највећи дио се односи на подручја: *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, Грађевинарство и Прерађивачка индустрија*.

Више од милијарде КМ инвестирано је у грађевинске објекте и просторе

Посматрајући инвестиционе активности према техничкој структури, више од половине укупно остварених инвестиција уложено је у грађевинске објекте и просторе. У грађевинске објекте у 2018. години највише су улагали пословни субјекти из подручја *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање (38,0%), Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (17,2%) и Информације и комуникације (10,0%)*.

У машине, опрему и транспортна средства највише су улагали пословни субјекти из подручја *Прерађивачка индустрија (22,8%)*.

Када су у питању улагања у нематеријална (неопипљива) стална средства највише учествују подручја *Информације и комуникације са 19,9%, Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање са 19,9% и Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања са 19,6%*.

8.2. Структура остварених инвестиција у стална средства према техничкој структури

	2014	2015	2016	2017	2018
Остварене инвестиције	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Грађевински објекти и простори	59,6	52,0	51,2	49,7	54,1
Машине, опрема и транспортна средства	33,5	41,9	43,2	44,0	40,9
Остало	6,9	6,1	5,6	6,3	5,0

Инвестициона улагања у 2018. години су са 53,2% финансирана из властитих средстава, са 30,7% из финансијских кредита, са 6,5% из средстава буџета и фондова, са 6,5% из других извора, са 1,6% из финансијског лизинга и са 1,5% из удружених средстава.

ИНВЕСТИЦИЈЕ

8.3. Исплате за инвестиције и остварене инвестиције

	хиљ. КМ				
	2014	2015	2016	2017	2018
Извршене исплате за инвестиције	1 800 882	1 578 537	1 683 292	1 562 817	1 849 104
Остварене инвестиције	2 009 430	1 650 506	1 668 689	1 612 886	1 879 489

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Инвестициона улагања пословних субјеката регистрованих у подручју *Јавна управа и одбрана*; *обавезно социјално осигурање* чине 55,1% укупно остварених инвестиција у подручју *Грађевинарство*.

9 ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СИРОМАШТВО

Лијеност је почетак сваког зла.

Подаци прикупљени статистичким истраживањем, Анкетом о потрошњи становништва у току 2015. године, и то на основу узорка од 2 607 анкетираних домаћинстава у Републици Српској, показују да су просјечни мјесечни издаци за потрошњу просјечног домаћинства износили 1 259,91 КМ. Просјечан број чланова у домаћинству био је 2,74.

9.1. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категоријама издатака, 2015.

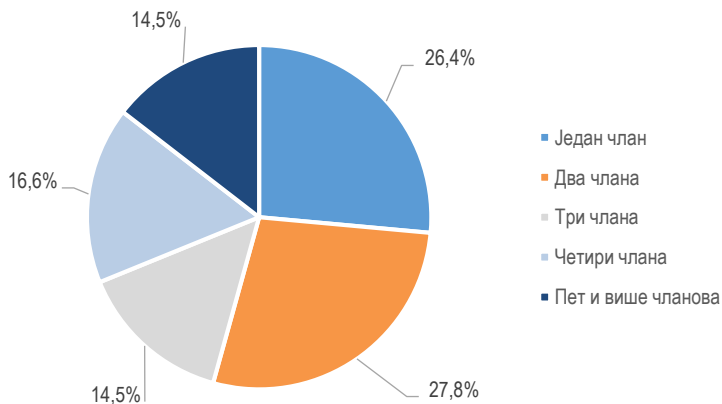
Категорија издатка	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
УКУПНО	679,31	1 074,52	1 497,54	1 744,03	1 877,85
УКУПНО – ХРАНА И ПИЋЕ	213,57	364,38	470,00	549,88	637,88
Хљеб и житарице	31,52	48,27	58,40	71,15	75,33
Месо	49,97	93,49	118,35	136,06	173,35
Риба	6,22	11,18	15,54	16,89	17,32
Млијеко, сир и јаја	34,66	54,37	67,61	78,58	100,85
Уља и масноће	8,10	13,81	17,38	19,95	24,52
Воће	14,88	25,32	32,15	41,34	40,11
Поврће	19,06	37,48	48,88	58,18	65,91
Шећер, џем, мед, кондиторски и остали прехранбени производи	20,72	33,51	51,20	58,74	63,95
Безалкохолна пића	19,15	28,97	37,94	46,96	52,18
Алкохолна пића	9,29	17,99	22,54	22,04	24,36
УКУПНО – НЕПРЕХРАНА	465,74	710,14	1 027,54	1 194,14	1 239,97
Дуван	16,89	27,53	37,74	44,96	43,62
Одећа и обућа	19,98	36,19	83,96	123,36	111,67
Становање	161,25	197,09	224,34	247,36	229,67
Електрична енергија, плин, вода и остали енергенти	76,76	113,18	130,30	136,48	169,04
Намјештај, опрема за домаћинство и услуге у домаћинству	29,96	49,89	64,71	74,72	92,45
Здравство	32,62	49,36	60,18	42,80	78,03

ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СИРОМАШТВО

9.1. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по броју чланова и категоријама издатака, 2015. (наставак)

KM

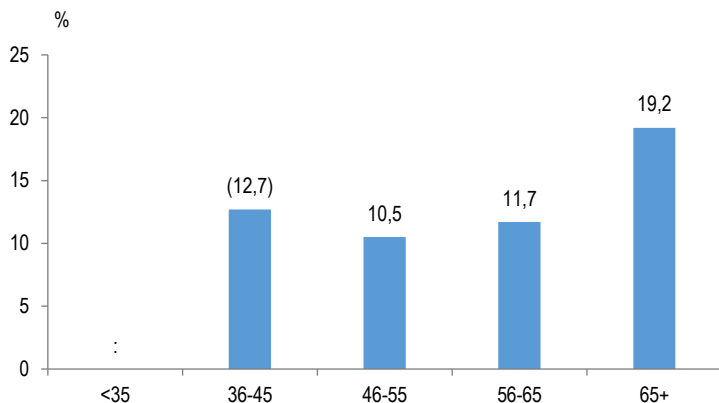
Категорија издатка	Број чланова				
	1	2	3	4	5 и више
Превоз	33,51	84,42	169,51	201,49	220,87
Комуникације	28,14	48,31	77,82	94,86	87,61
Рекреација/слободно вријеме и култура	12,58	17,66	26,16	39,86	32,57
Образовање	:	:	(5,91)	12,73	8,89
Угоститељске услуге	13,41	14,44	28,89	35,94	26,31
Услуге смјештаја	:	(2,95)	(6,91)	(7,75)	(4,44)
Остали производи и услуге	39,02	68,18	111,11	131,84	134,80

Графикон 9.1. Величина домаћинства, 2015.

ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СИРОМАШТВО

Сиромаштво и неједнакост у расподјели потрошње су често повезани, те је зато важно обратити пажњу на оба питања како би се добила комплетна слика социјалних услова и услова живота у Републици Српској.

Графикон 9.2. Величина сиромаштва по годинама старости носиоца домаћинства, 2015.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Будући да већина становника има обавезно здравствено осигурање, медицинске услуге углавном се користе у државним институцијама. Изузетак су стоматолошке услуге, гдје сваки други становник ову услугу користи у приватном сектору (50,7%).

ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СИРОМАШТВО

9.2. Приступачност домаћинства услугама, 2015.

Приступачност домаћинства услугама	%				
	Веома тешко	Тешко	Лако	Веома лако	Услуга се не користи
Продавница мјешовите робе	6,8	18,9	58,4	15,8	:
Банкарске услуге	13,5	27,8	39,9	11,8	7,0
Поштанске услуге	11,8	23,5	48,6	12,8	3,3
Јавни транспорт	8,4	23,0	46,8	11,3	10,6
Установа примарне здравствене заштите	10,2	28,0	48,7	12,6	:
Установа предшколског и основног образовања	4,3	8,8	22,4	7,1	57,4

10 СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

Нема горег непријатеља од лошег савјета.

Информације и комуникације најпродуктивније подручје дјелатности у 2017. години, док је Пословање некретнинама најпрофитабилније подручје

Просјечна стопа профитабилности, као мјера учешћа бруто пословног вишка у промету, у Републици Српској је 13,5%.

Према пословању у 2017. години подручје *Информације и комуникације* може се издвојити као једно од најуспјешнијих подручја дјелатности економије Републике Српске. Са 285 предузећа и 89 предузетника, те 5 896 запослених лица, ово подручје учествује у укупној додатој вриједности са више од 8,2%, има највећу продуктивност рада 67 998 КМ, као и високе трошкове рада по запосленом 23 915 КМ и високу стопу профитабилности 36,3%.

10.1. Показатељи успјешности нефинансијске пословне економије

	Промет по запосленом лицу	Додата вриједност по запосленом лицу (продуктивност)	Трошкови рада по запосленом	Бруто оперативни вишак по запосленом лицу
УКУПНО	109 908	27 016	13 503	14 866
Индустријске дјелатности	90 801	26 791	12 541	14 250
Грађевинарство	109 292	32 791	11 043	22 366
Трговина	201 665	24 664	11 662	14 753
Нефинансијске услужне дјелатности	62 243	27 910	16 469	11 441

Тржишни пословни субјекти (предузећа и предузетници) у подручјима индустрије запошљавају више од 40% од укупно запослених лица, а дају и највећи допринос стварању укупне додате вриједности по факторским трошковима, око 40%, која је укупно у 2017. години износила више од 4,9 милијарди КМ.

Од укупног броја пословних субјеката у нефинансијској пословној економији Српске, трећина послује у сектору трговине, гдје је ангажована четвртина од укупног броја запослених. Најмање пословних субјеката, 42 предузећа и 33 предузетника, послује у подручју *Умјетност, забава и рекреација*, али ови пословни субјекти остварују готово највећу продуктивност рада, 64 493 КМ и стопу профитабилности, 36,5%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Трговина остварује највећи промет од свих дјелатности у Републици Српској и чини приближно половину укупног промета, али има најнижу стопу профитабилности.

СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

10.2. Показатељи пословања нефинансијске пословне економије, структуре

%

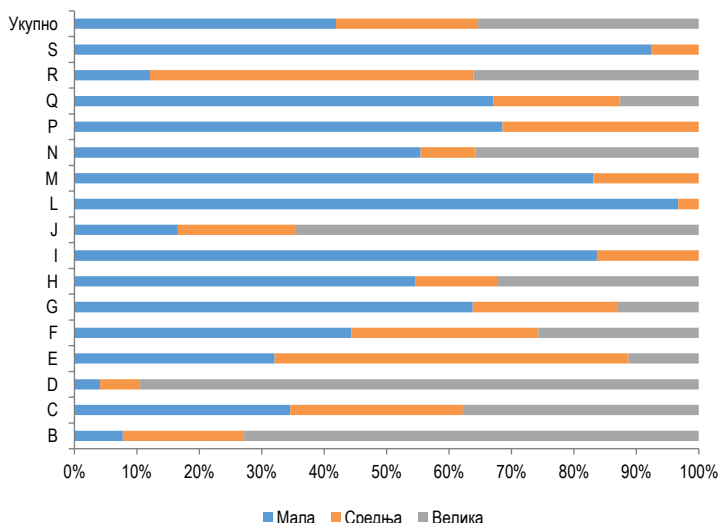
	Број пословних субјеката	Број запослених лица	Промет	Додата вриједност по факторским трошковима	Бруто оперативни вишак
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Индустријске дјелатности	14,9	40,5	33,5	40,2	34,2
Грађевинарство	5,1	6,7	6,7	8,1	10,1
Трговина	34,5	23,6	43,3	21,6	23,4
Нефинансијске услужне дјелатности	45,5	29,2	16,5	30,1	32,3

Приближно 70 одсто великих пословних субјеката Републике Српске чине предузећа из подручја индустријских дјелатности.

Посматрано према величини пословних субјеката, највећу профитабилност остварила су велика предузећа, 18,6%, што је више за 5,1 процентни поен од просјека у Републици Српској.

Такође, најпродуктивнија су велика предузећа, 35 162 КМ, а најмању продуктивност остварују мали пословни субјекти, 23 029 КМ. На нивоу Републике Српске остварена продуктивност је 27 016 КМ.

СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

Графикон 10.1. Додата вриједност по факторским трошковима, према величини предузећа, 2017.

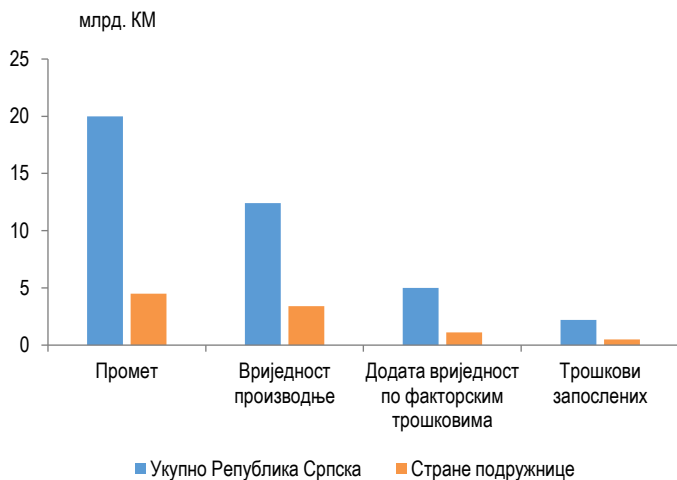
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја предузећа у страном власништву, која послују на територији Републике Српске, највише је у власништву Србије (26%), затим Аустрије (9%) и Италије (9%).

Страни инвеститори су највише заинтересовани за предузећа из индустријских подручја (50,0%), затим из подручја трговине (24,8%), услуга (22,5%) и грађевинарства (2,7%).

Стране подружнице, односно предузећа у већинском страном власништву, у 2017. години пословала су уз стопу профитабилности од 14,3%.

СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

Графикон 10.2. Показатељи пословања страних подружница у оквиру нефинансијске пословне економије Републике Српске, 2017.

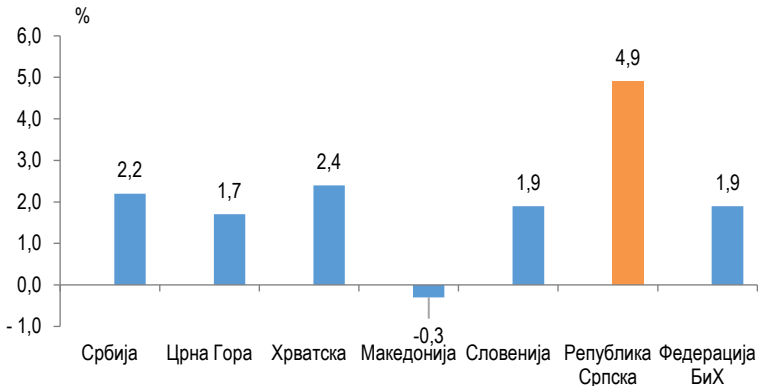
Мудар вођа показује своју снагу, а сакрива своје слабе стране.

Произвођачке цијене индустријских производа у 2018. години, у просјеку су забиљежиле раст од 4,9% у односу на 2017. годину.

Посматрано по подручјима индустријске производње према Класификацији дјелатности БиХ 2010, раст цијена у 2018. години у односу на 2017. годину, забиљежен је у подручјима: *Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине* за 12,5%, *Прерађивачка индустрија* за 7,2% и *Вађење руда и камена* за 3,5%.

11.1. Индекси произвођачких цијена индустријских производа

Подручја КД	претходна година=100				
	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	99,3	99,8	101,5	102,0	104,9
Вађење руда и камена	99,7	101,2	101,0	107,7	103,5
Прерађивачка индустрија	98,8	99,3	99,1	100,5	107,2
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	100,0	100,0	107,3	103,4	100,0
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	-	-	-	-	112,5

Графикон 11.1. Стопе произвођачких цијена индустријских производа, 2018.

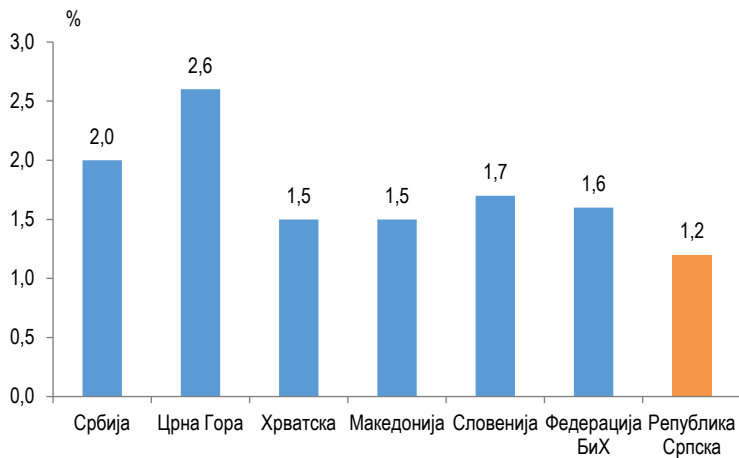
ЦИЈЕНЕ

Потрошачке цијене у Републици Српској, у 2018. години у односу на 2017. годину, у просјеку су више за 1,2%.

Посматрано по главним одјелјцима потрошње према намјени, највећи раст цијена у 2018. години забиљежен је у одјелјку Превоз 9,2%, док је највећи пад цијена забиљежен у одјелјку Одјећа и обућа 12,6%.

11.2. Индекси потрошачких цијена по COICOP-у

Назив	претходна година=100				
	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	98,8	98,6	98,8	100,5	101,2
Храна и безалкохолна пића	97,1	99,0	99,0	100,1	100,4
Алкохолна пића и дуван	106,3	106,3	106,7	104,9	105,8
Одјећа и обућа	92,9	90,9	89,3	88,8	87,4
Становање, вода, електрична енергија, плин и други енергенти	99,9	100,8	101,3	101,2	101,8
Намјештај, покућство и редовно одржавање куће	98,8	99,4	98,6	98,3	99,0
Здравство	101,3	102,4	101,3	102,5	102,7
Превоз	98,8	92,7	93,9	104,1	109,2
Комуникације	103,9	99,3	100,0	100,1	99,9
Рекреација и култура	99,2	100,1	99,9	100,6	101,0
Образовање	100,6	100,5	100,2	100,3	99,9
Ресторани и хотели	100,0	101,0	102,5	100,9	100,3
Остали производи и услуге	99,6	99,6	99,7	99,7	99,0

Графикон 11.2. Стопе инфлације у окружењу 2018.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Код свих земаља из окружења у 2018. години, потрошачке цијене су у просјеку забиљежиле раст.

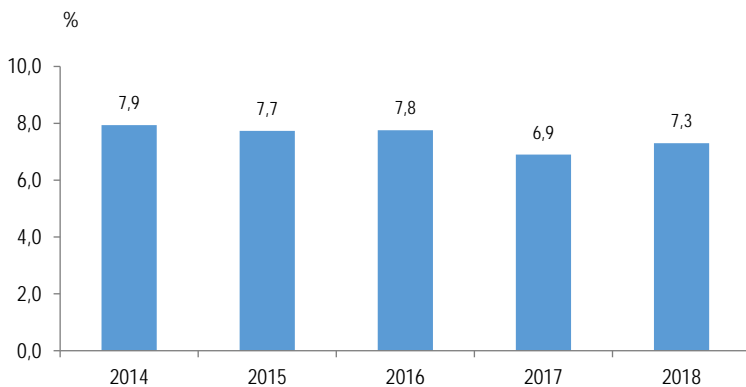
12 ПОЉОПРИВРЕДА

Све у своје вријеме.

Учешће пољопривреде у формирању БДП-а износи 7,3%

Учешће бруто додате вриједности пољопривреде у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2018. години, износи 7,3%, што је за 0,4% већа вриједност од прошлогодишњег учешћа.

Са учешћем од 10,1% у формирању бруто домаћег производа, агроиндустрија¹⁾ тј. производња и прерада пољопривредних производа представља једну од најзначајнијих области економије у Републици Српској.

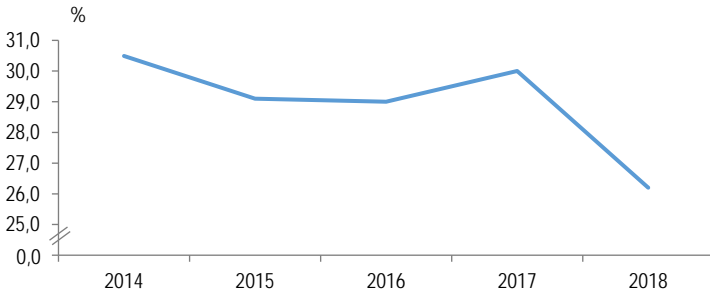
Графикон 12.1. Учешће пољопривреде у структури БДП-а

¹⁾ Подручје А област 01 и подручје Ц област 10, 11 и 12 по КД засноване на NACE Rev.2.

У примарној пољопривреди је ангажовано 26,2% укупно запослених

Према резултатима Анкете о радној снази у 2018. години, у Републици Српској је 88 хиљада запослених радило у пољопривреди, што је за 6,4% мање у односу на претходну 2017. годину. Број запослених у пољопривреди чини 26,2% од укупног броја запослених или 10,2% од укупног броја радно способног становништва.

Од укупног броја запослених у пољопривреди њих 86,4% је радило пуно радно вријеме, а преосталих 13,6% запослених је радило краће од пуног радног времена. Просјечно трајање седмичног рада у пољопривреди током 2018. године износило је 43,9 часова, односно 45,7 часова код мушкараца и 41,4 часа код жена запослених у пољопривреди.

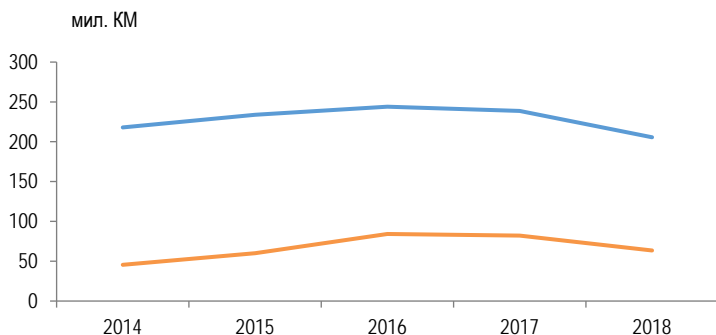
Графикон 12.2. Учешће броја запослених у пољопривредним дјелатностима

Вриједност остварене спољнотрговинске размјене пољопривредних производа износи 269,1 милион КМ

Укупна спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у 2018. години износила је 269,1 милион КМ и мања је за 16,1% или 51,7 милиона КМ у односу на прошлу годину.

Укупан увоз пољопривредних производа у 2018. години у односу на прошлогодишњи увоз мањи је за 33 милиона КМ или 13,8%, док је истовремено укупан извоз мањи за 18,7 милиона КМ или 22,7%.

ПОЉОПРИВРЕДА

Графикон 12.3. Вриједност реализованог годишњег увоза и извоза

Учешће пољопривредних производа у укупном извозу Републике Српске реализованом током 2018. године, износи 1,7%, а у укупном увозу 3,9%. Покривеност увоза извозом износила је 30,9% и мања је за 3,6% у односу на претходну годину.

Већа производња шљиве за 169,5%

Током 2018. године, у Републици Српској је остварена укупна производња шљива у количини од 121 хиљаду тона, што је за 169,5% више у односу на производњу остварену током претходне 2017. године. Остварен је рекордан просјечан принос у вриједности од 19,3 kg по стаблу, што је за 164,4% већи принос у односу на претходну годину.

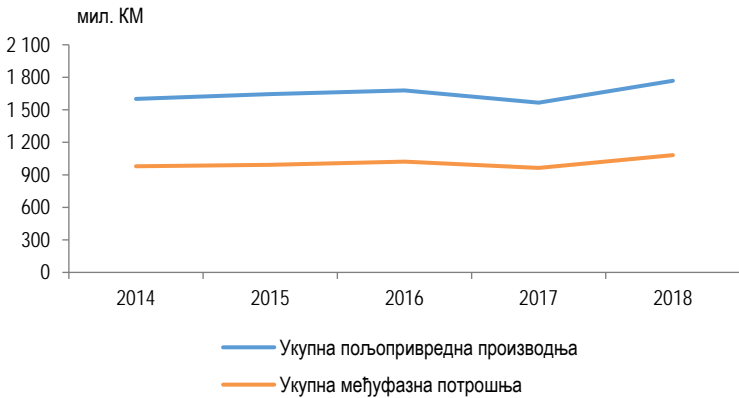
У 2018. години просјечна цијена шљиве износила је 0,47 КМ по килограму. Остварена годишња вриједност производње шљиве у посматраној години износила је 56,9 милиона КМ, што чини 3,2% укупно оствареног годишњег пољопривредног бруто производа.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Да су породична пољопривредна газдинства током 2018. године произвела 5,1 милион литара ракије од шљиве и 0,6 милиона литара ракије од осталог воћа.

Вриједност остварене пољопривредне производње у 2018. години износила је 1,8 милијарди КМ

У 2018. години вриједност укупне пољопривредне производње износила је 1,8 милијарди КМ, што је повећање од 13% у односу на претходну годину. У истом периоду вриједност укупне међуфазне потрошње износила је 1,1 милијарду КМ што је у односу на претходну годину повећање од 5,7% (Графикон 10.5).

Графикон 12.4. Вриједност укупне пољопривредне производње и међуфазне потрошње

13 ШУМАРСТВО

Мртвом лаву се и зечеви подругују.

Република Српска је једна од ријетких европских регија чије шуме имају претежно природну структуру, припадају различитим биогеографским регионима и прилагођене су различитим природним условима. Близина Јадранског мора на југу, високе планине у средишњем дијелу те плодне равнице на сјеверу утицали су повољно на разноликоост шумских заједница, те на значајно већи просјечни годишњи прираст у односу на окружење. Просјечни годишњи прираст дрвне масе у Републици Српској у високим шумама са природном обновом износи 8,0 т³/ha (државне шуме). Од укупне површине Републике Српске, око 50% су површине прекривене шумама, што износи око 0,75 ha по становнику. У државном власништву налази се око милион хектара шума и шумског земљишта док приватне шуме заузимају двадесетак посто укупне шумске површине у Републици Српској.

Шумама Републике Српске газдује се примјеном свих начела дуготрајног искоришћавања шума у сврху садашњег и будућег испуњавања одговарајуће еколошке, економске и друштвене функције шума на локалном, националном и глобалном нивоу.

Све шуме у Републици Српској стандардизоване су FSC међународним сертификатом (*The Forest Stewardship Council*™ – FSC). Циљ програма FSC је да се промовише еколошки одговорно, друштвено корисно и економски одрживо газдовање у шумама у свијету на начин да се установе општепознати стандарди који ће се признавати и поштовати кроз принципе одрживог газдовања шумама. Код нас су шуме главно обиљежје националних паркова, паркова природе, те простора за лов (ловишта).

13.1. Искоришћавање шума

	Посјечена бруто дрвна маса			Лишћара	Четинара
	укупно	државне шуме	приватне шуме		
2014	3 016	2 742	274	1 550	1 466
2015	3 274	2 913	362	1 763	1 511
2016	3 368	2 921	436	1 802	1 555
2017	3 259	2 782	477	1 856	1 403
2018	3 224	2 743	480	1 792	1 433

хиљ. т³

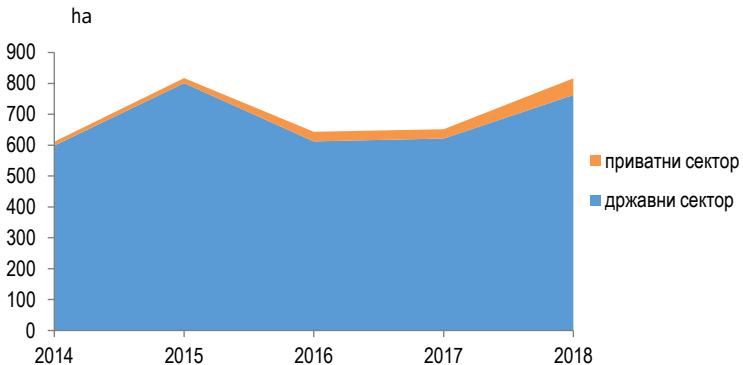
Посјечена бруто дрвна маса у шумама и изван шуме у 2018. години мања је у односу на 2017. годину и износи око 3,2 милиона m³. Од ове суме на државни сектор отпада око 2,7 милиона m³ што је значајно више него у приватном сектору и чини 85% укупно посјечене дрвне масе.

13.2. Производња и продаја шумских сортимената у државним шумама

	2014	2015	2016	2017	2018
Производња укупно	1 944 658	2 062 708	2 101 196	2 033 235	2 019 665
трупци за резање	943 848	1 013 860	1 021 763	1 002 377	987 268
Продаја укупно	1 908 874	2 139 793	2 107 004	2 069 161	2 018 213
трупци за резање	939 572	1 063 600	1 027 755	1 013 895	998 414

m³

Пошумљавање у Републици Српској за 2018. годину биљежи раст у односу на 2017. годину. Тако је у 2018. години укупна пошумљена површина износила 816 ha и већа је за 25,1% у односу на 2017. годину, док је у односу на 2016. годину већа за 26,9%. Површина пошумљена четинарским врстама износи 710 ha, што чини скоро 87% од укупно пошумљених површина током 2018. године.

Графикон 13.1. Вјештачко пошумљавање

ШУМАРСТВО

13.3. Просјечна цијена проданих дрвних сортимената у државним шумама без ПДВ-а

	УКУПНО	Четинари	Лишћари
2014	82,67	96,08	70,16
2015	83,84	99,97	71,26
2016	82,94	96,91	70,41
2017	83,45	98,13	70,95
2018	86,82	102,24	74,20

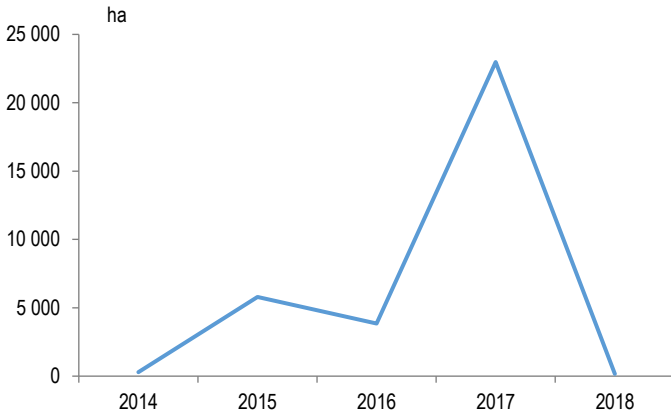
13.4. Бруто додата вриједност подручја шумарства¹⁾

	2014	2015	2016	2017	2018
Бруто додата вриједност шумарства, хиљ. КМ	129 640	143 534	148 434	145 480	154 388
Бруто домаћи производ у тржишним цијенама, хиљ. КМ	8 887 307	9 205 038	9 630 569	10 077 017	10 679 612
Структура, %	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4

Према стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК рев.4) комерцијално шумарство и индустрија²⁾ заснована на дрвету као сировини учествују значајно у структури извоза Републике Српске у 2018. години са 14,0%, односно у износу од 524 милиона КМ.

¹⁾ Подаци за 2014-2015. годину ревидирани су према ЕСА 2010.

²⁾ Плуто и дрво, целулоза и отпацци од папира, производи од плута и дрвета и производи од папира, картона и целулозе (без намјештаја)

Графикон 13.2. Површине шума и шумског земљишта захваћене пожаром

Штете од пожара у 2018. години евидентиране су на површини од 166 ha, са оштећеном дрвном масом од 2 374 m³ и значајно су мање у односу на претходну годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Шума је најбољи и најјефтинији филтер за добијање питке воде. Хектар букове шуме може да задржи 500 t воде за једну годину.

Према овој рачуници у Републици Српској у 2018. години само шуме чистих састојина букове сачувале су 105 428 000 t воде.

14 ЖИВОТНА СРЕДИНА

Дарови непријатеља нису дарови и не доносе добро.

Заштићена подручја природе

Република Српска је изузетно богата природним љепотомом. Подручја која имају изражену геолошку, биолошку, екосистемску или пејзажну разноврсност, значајна су као станишта врста птица и других миграторних врста и могу се, у складу са међународним прописима, прогласити за заштићена подручја од општег интереса. Заштићена подручја природе, заштићене врсте и заштићени минерали и фосили дефинисани су Законом о заштити природе („Службени гласник Републике Српске”, бр. 20/14) као заштићена природна добра.

14.1. Заштићена подручја природе према националним прописима

Назив и категорија	Општина/град	Категорија IUCN ¹⁾	Површина, ha	Година проглашења ²⁾
Строги резервати природе				
Строги резерват природе „Прашума Јањ”	Шипово	I a	295,00	2012
Строги резерват природе „Прашума Лом”	Петровац, Источни Дрвар	I a	297,82	2013
Национални паркови				
Национални парк „Сутјеска”	Фоча, Гацко, Калиновик	II	16 052,34	2012
Национални парк „Козара”	Приједор, Градишка, Козарска Дубица	II	3 907,54	2012
Национални парк „Дрина”	Сребреница	II	6 315,32	2017
Споменици природе				
Споменик природе „Пећина Љубачево”	Бања Лука	III	45,45	2008
Споменик природе „Пећина Орловача”	Пале	III	27,01	2011
Споменик природе „Жута буква”	Котор Варош	III	0,50	2012
Споменик природе „Пећина Растуша”	Теслић	III	11,39	2012
Споменик природе „Јама Ледана”	Рибник	III	28,26	2012
Споменик природе „Ваганска пећина”	Шипово	III	12,00	2013
Споменик природе „Пећина Ђатло”	Билећа, Гацко	III	43,42	2013
Споменик природе „Павлова пећина”	Требиње	III	13,40	2013
Споменик природе „Гирска пећина”	Соколац	III	25,37	2015
Споменик природе „Пећина под липом”	Соколац	III	6,10	2015
Споменик природе „Пећина Леденача”	Фоча	III	7,40	2015
Споменик природе „Велика пећина”	Билећа	III	820,92	2015
Споменик природе „Пећина Кук”	Калиновик	III	³⁾	2018
Споменик природе „Ливјевчански кнез”	Градишка	III	0,34	2019

14.1. Заштићена подручја природе према националним прописима (наставак)

Назив и категорија	Општина/град	Категорија IUCN ¹⁾	Површина, ha	Година проглашења ²⁾
Заштићена станишта				
Заштићено станиште „Громижељ“	Бијељина	IV	831,30	2018
Заштићено станиште „Тишина“	Шамац	IV	196,49	2019
Заштићени пејзажи				
Парк природе „Уна“	Козарска Дубица, Костајница, Крупа на Уни, Нови Град	V	2 772,60	2019
Парк природе „Цицелъ“	Чајниче	V	330,76	2018
Заштићена подручја са одрживим коришћењем природних ресурса				
Споменик парковске архитектуре „Универзитетски град“	Бања Лука	VI	27,38	2016
Парк-шума „Слатина“	Лакташи	VI	35,73	2016
Парк-шума „Јелића брдо“	Лакташи	VI	2,96	2018

¹⁾ Међународна унија за заштиту природе

²⁾ Година доношења акта о проглашењу

³⁾ Због величине катастарске честице на којој се налази улаз у пећину, потребно је извршити њену парцелацију и након тога дефинисати обухват и површину под заштитом.

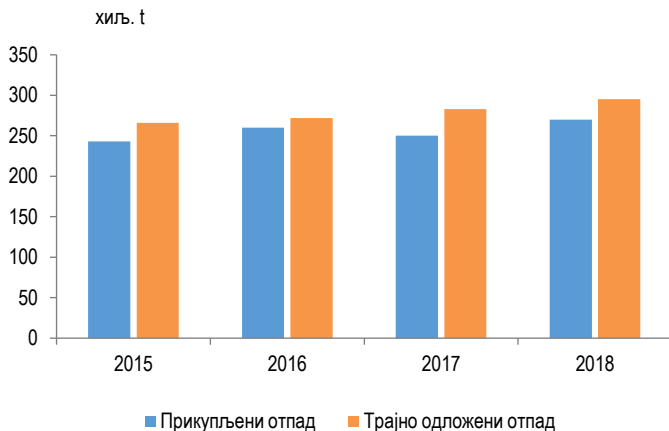
Извор: Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа

Комунални отпад, прикупљање и збрињавање

Учешће прикупљеног у укупно произведеном комуналном отпаду у периоду 2015-2018. година показује тренд раста, који се креће од 60% у 2015. години до 68% у 2018. години. У истом периоду расте и количина отпада који се трајно одлаже на градска/општинска одлагалишта, што је најзаступљенија опција збрињавања отпада. Количина трајно одложеног отпада у наведеном периоду порасла је за 11%. Уочени тренд упућује, између осталог, на смањење количине отпада који се, потенцијално, одлаже на дивља одлагалишта.

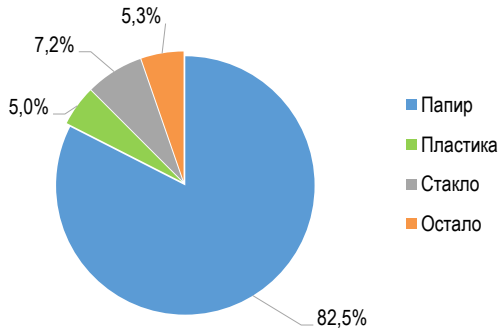
У структури прикупљеног и одложеног отпада доминира мијешани комунални отпад, који чини 93% прикупљеног и 88% одложеног отпада у 2018. години. Истовремено, одвојено прикупљени отпад, који се углавном предаје на даљи третман, чини 1% укупно прикупљеног отпада у 2018. години. Овај удио није се значајно мијењао током периода 2015-2018. година.

ЖИВОТНА СРЕДИНА

Графикон 14.1. Прикупљени и трајно одложени отпад

У структури одвојено прикупљеног комуналног отпада доминира папир и картон, укључујући амбалажу од папира и картона, чији се удио у одвојено прикупљеном отпаду креће између 76% и 88% у периоду 2015-2018. година. Одвојено прикупљени отпад се, углавном, предаје на даље збрињавање трговцима и сакупљачима секундарних сировина.

Графикон 14. 2. Структура одвојено прикупљеног комуналног отпада, 2018.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2018. години један становник Републике Српске је, у просјеку, створио 345 kg отпада.

15 ИНДУСТРИЈА

Причати много је једна ствар, причати мудро је сасвим друга.

Индустријска производња у 2018. години порасла је за 3,6% у односу на 2017. годину

Индустријска производња у претходних пет година биљежила је стални раст. У 2018. години у односу на 2017. годину, остварено је повећање од 3,6%.

Најзначајнија је производња електричне енергије, вађење осталих руда и камена, производња намјештаја, вађење руда метала, вађење угља, прерада дрвета, производња осталих производа од неметалних минерала и производња деривата нафте.

Поређења ради, повећање индустријске производње, у истој години, забиљежено је и у земљама окружења, и то у Србији (1,3%), Сјеверној Македонији (5,4%), Словенији (4,6%), док је у Хрватској забиљежен пад од 1,0%

15.1. Индекси индустријске производње по подручјима КД

претходна година=100

Подручја КД	2014	2015	2016	2017	2018
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	100,6	103,0	108,1	101,2	103,6
В	96,6	110,5	100,7	97,4	104,1
С	104,9	103,2	103,5	106,2	97,2
Д (осим гране 35.3)	91,0	99,0	125,3	92,5	119,8

15.2. Индекси индустријске производње по подручјима КД

2015=100

Подручја КД	2014	2015	2016	2017	2018
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	97,0	100,0	108,1	109,5	113,4
В	90,5	100,0	100,7	98,1	102,2
С	96,9	100,0	103,5	109,8	106,8
Д (осим гране 35.3)	101,0	100,0	125,3	115,9	138,8

Учеће индустрије у укупном бруто домаћем производу Републике Српске износи 19,3%

Остварене инвестиције у нова стална средства у индустријским дјелатностима у 2018. години износе 581 милион КМ, што је за 1,1% мање него у 2017. години.

Бруто додата вриједност индустријских дјелатности у 2018. години у односу на 2017. годину већа је за 21,9% и износи 2,1 милион КМ, од чега највећи дио обухвата *Прерађивачка индустрија* (60,5%).

На крају 2018. године било је регистровано укупно 4 796 индустријских предузећа, од којих је 89,9% у приватном власништву.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Улагања у индустрију у 2018. години чине 33,8% укупних инвестиција у Републици Српској.

У Регистар пословних субјеката, у 2018. години, уписано је и разврстано у индустријске дјелатности 154 пословна субјекта.

Прерађивачком индустријом бави се 90,2% индустријских предузећа, Вађењем руда и камена 4,0%, Производњом и снабдијевањем електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом 4,4% и Рециклажом (прерадом) материјала 1,5%.

У индустријским предузећима запослено је 28,2% од укупног броја радника у Републици Српској, односно 63 411 радника, од чега је 78,0% запослено у *Прерађивачкој индустрији*.

Према извјештајима индустријских предузећа, вриједност продаје индустријских производа у 2018. години износи 6 милијарди КМ, при чему производи *Прерађивачке индустрије* чине 72,8%. Вриједност продаје индустријских производа у 2018. години је већа за 6,8% у односу на 2017. годину.

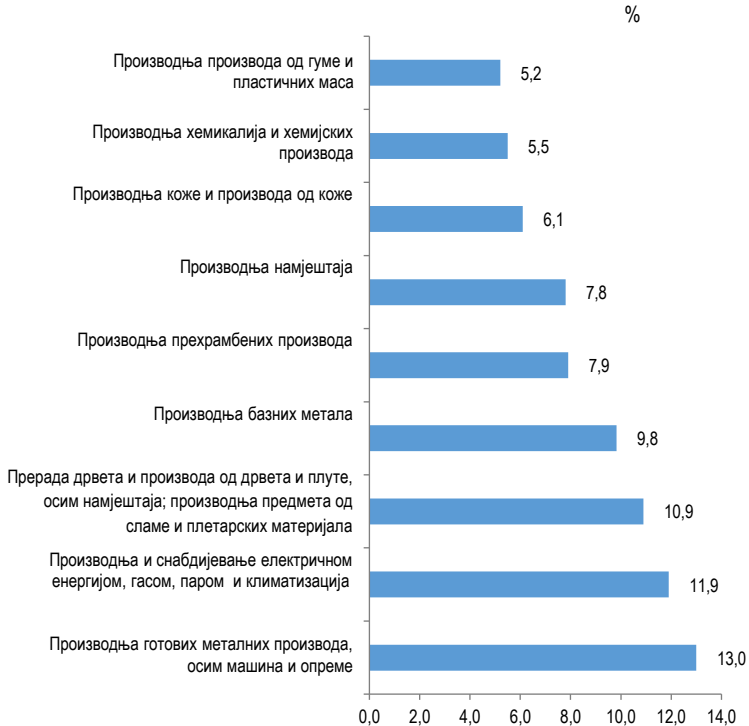
Пет индустријских области остварује 62,3% укупне вриједности продаје индустријских производа, а то су: *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 21,5%, Производња прехранбених производа 13,1%, Производња кокса и рафинисаних нафтних производа 12,7%, Производња готових металних производа, осим машина и опреме 8,0% и Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала 6,9%.*

15.3. Вриједност продаје по индустријским областима

ИНДУСТРИЈСКЕ ОБЛАСТИ	мл. КМ				
	2014	2015	2016	2017	2018
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	5 185	4 874	5 138	5 605	5 984
Вађење угља и лигнита (мрког угља)	72	75	51	40	37
Вађење руда метала	137	147	132	150	146
Вађење осталих руда и камена	32	36	35	35	40
Помоћне услужне дјелатности у вађењу руда и камена	-	-	-	-	-
Производња прехранбених производа	703	790	834	802	784
Производња пића	80	93	102	109	114
Производња дуванских производа	3	18	19	14	1
Производња текстила	29	31	37	37	37
Производња одјеће	49	64	50	51	54
Производња коже и предмета од коже	113	107	124	139	164
Прерада дрвета и производи од дрвета и плуте	337	358	398	429	413
Производња папира и производа од папира	114	118	118	122	137
Штампање и умножавање снимљених записа	30	21	28	28	27
Производња кокса и рафинисаних нафтних производа	1 116	661	570	759	760
Производња хемикалија и хемијских производа	76	93	133	184	191
Производња фармацевтских производа и препарата	34	37	50	29	35
Производња производа од гуме и пластичних маса	99	126	145	166	178
Производња осталих производа од неметалних минерала	106	112	128	118	134
Производња базних метала	194	168	163	227	263
Производња готових металних производа, осим машина и опреме	293	299	335	421	482
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	7	8	9	12	10
Производња електричне опреме	77	71	78	98	101
Производња машина и опреме, д.н.	50	55	64	77	86
Производња моторних возила, приколица и полуприколица	32	31	28	35	46
Производња осталих саобраћајних средстава	15	12	11	11	12
Производња намјештаја	168	183	207	215	238
Остала прерађивачка индустрија	14	14	17	17	25
Поправка и инсталација машина и опреме	47	46	49	56	65
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	1 125	1 059	1 181	1 099	1 286
Прикупљање, пречишћавање и снабдијевање водом	-	-	-	77	77
Рециклажа (прерада) материјала	33	40	40	50	42

Извоз индустријских предузећа чини 42,2% њихове укупне вриједности продаје

Индустријска предузећа су у 2018. години остварила извоз од 2,5 милијарди КМ, од чега је 84,7% остварено у *Прерађивачкој индустрији*.

Графикон 15.1. Индустријске области са највећим учешћем извоза у укупном извозу индустријских предузећа, 2018.

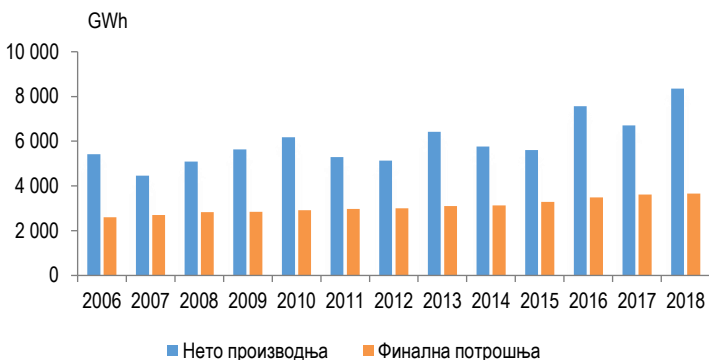
16 ЕНЕРГЕТИКА

Кратка изрека обично садржи много мудрости.

Производњом у домаћим електранама задовољавају се укупне потребе за електричном енергијом у Републици Српској а вишак се извози на друга тржишта. У 2018. години остварена је до сада највећа производња електричне енергије.

Укупна нето производња електричне енергије у 2018. години износила је 8 354 GWh. У структури укупне нето производње термоелектране су учествовале са 63,5%, хидроелектране са 35,6%, а остали произвођачи са 0,9%.

У протеклим годинама примјетан је стални раст финалне потрошње електричне енергије.

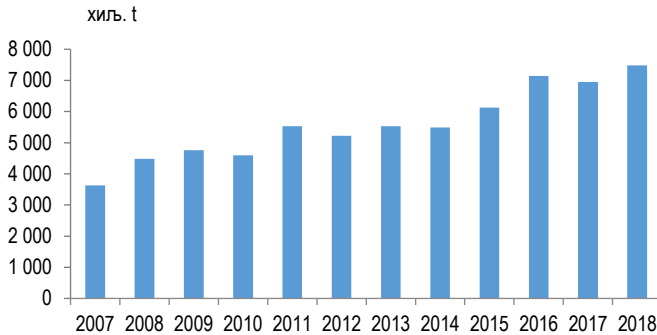
Графикон 16.1. Нето производња и финална потрошња електричне енергије

Забилежен раст производње угља у рудницима

У односу на 2017. годину производња угља у 2018. години је већа за 7,6% и највећа је остварена производња у рудницима у посљедњих дванаест година.

Од укупно расположиве количине угља у Републици Српској око 95% троши се за производњу енергије, док се остатак користи у широкој потрошњи.

Највећи потрошач угља у оквиру финалне потрошње је индустрија са учешћем од 62,4%.

Графикон 16.2. Производња угља

Будући да Република Српска нема сопствених извора природног гаса, сву потребну количину увози. У финалној потрошњи природног гаса највеће учешће има индустрија са 94,1% док је преосталих 5,9% распоређено на домаћинства и остале потрошаче.

Расте производња топлоте добијене из биомасе

Производња топлотне енергије добијене из биомасе је у сталном порасту и њено учешће у укупној производњи топлоте у 2018. години је 54,5%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

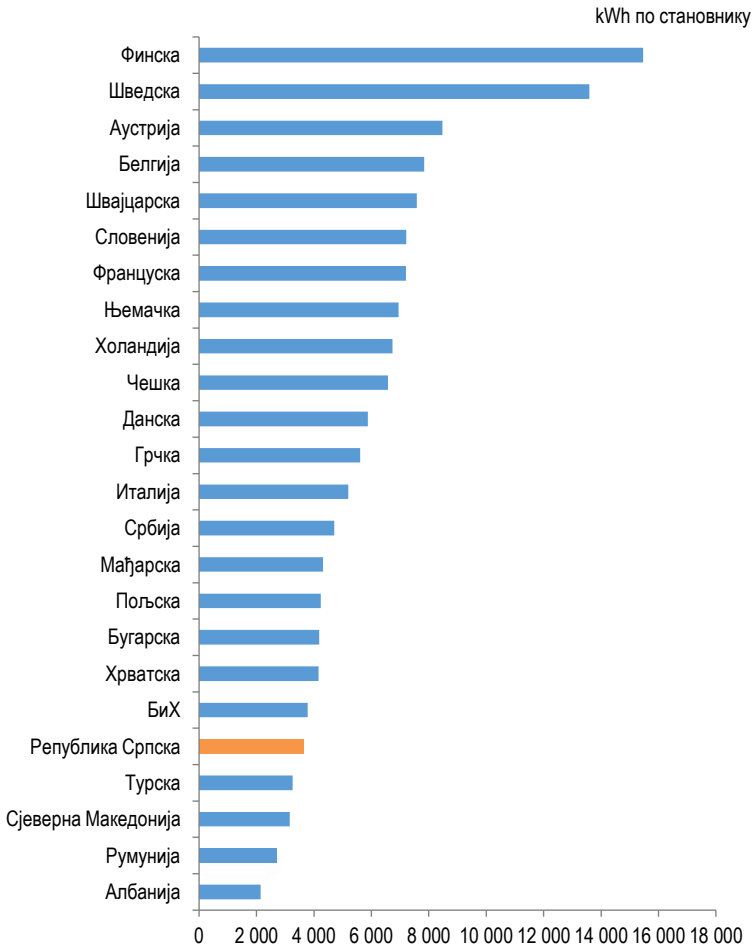
Количина топлотне енергије произведене из биомасе у 2018. години у односу на 2017. годину је порасла за 84,8%.

ЕНЕРГЕТИКА

16.1. Производња и финална потрошња горива и енергије

	2014	2015	2016	2017	2018
Производња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	2 001	2 239	2 240	1 802	2 289
Лигнит (хиљ. t)	3 484	3 887	4 902	5 151	5 192
Електрична енергија ¹⁾ (GWh)	5 758	5 610	7 565	6 708	8 354
Хидроелектране ¹⁾ (GWh)	2 612	2 267	2 680	1 740	2 974
Термоелектране ¹⁾ (GWh)	3 134	3 298	4 828	4 897	5 306
Остала производња ¹⁾ (GWh)	12	45	57	71	74
Топлота (TJ)	1 378	1 488	1 521	1 499	1 649
Биогас (хиљ. m ³)	-	-	-	3 143	4 539
Финална потрошња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	175	242	168	209	211
Лигнит (хиљ. t)	118	112	121	74	80
Камени угаљ (хиљ. t)	-	-	-	-	14
Електрична енергија (GWh)	3 129	3 293	3 489	3 612	3 655
Топлота (TJ)	1 246	1 392	1 414	1 374	1 525
Природни гас (хиљ. Sm ³)	27 655	42 511	59 223	66 863	68 915

¹⁾ Производња на прагу

Графикон 16.3. Потрошња електричне енергије по становнику, 2017. (IEA)

ЕНЕРГЕТИКА

У 2018. години око 370 милиона КМ уложено је у енергетику

Остварене инвестиције у нова стална средства у енергетику (области 05, 19 и 35) износе око 370 милиона КМ, што чини 19,8% укупно остварених инвестиција у нова стална средства у Републици Српској у 2018. години.

Учешће енергетике у укупном бруто домаћем производу је 6,0%.

Око 12 хиљада радника запослено је у енергетици, што представља око 6% од укупно запослених у Републици Српској. Број запослених у енергетици у 2018. години у поређењу са 2017. годином, већи је за 1,1%.

17 ГРАЂЕВИНАРСТВО

Најљепша ствар коју човек може учинити је другоме бити користан.

Вриједност извршених грађевинских радова у Републици Српској биљежи раст од 9,4% у 2018. години, у односу на 2017. годину. Објекти нискоградње чине 58,7% укупне вриједности извршених радова која биљежи раст од 8,0%, док је код објеката високоградње евидентиран раст од 11,4%. У исто вријеме дошло је до раста броја ангажованих радника на градилиштима за 0,9%.

Учешће бруто додате вриједности грађевинарства у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2018. години износи 5,5%, а остварене инвестиције у нова стална средства у грађевинарству учествују са 17,4% укупно остварених инвестиција.

Графикон 17.1. Вриједност извршених радова

Број завршених станова мањи је за 14,8% у 2018. години у односу на претходну годину, а пад стамбене изградње забиљежен је код једнособних станова (38,8%) и двособних станова (17,4%). У структури завршених станова највећи удио односи се на двособне станове (42,0%), затим слиједе трособни станове са 27,9%, док су остало једнособни и вишесобни станове.

ГРАЂЕВИНАРСТВО

17.1. Завршени станови према броју соба

	Јединица мјере	2017	2018
УКУПНО	број	1 887	1 607
	м ²	99 919	88 067
Једнособни станови	број	601	368
	м ²	22 681	13 536
Двособни станови	број	817	675
	м ²	42 362	33 982
Трособни станови	број	414	448
	м ²	28 467	29 831
Четворособни и вишесобни станови	број	55	116
	м ²	6 409	10 718

У грађевинарству је запослено 4,6% од укупног броја запослених у Републици Српској

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2018. години у новоградњи највише су извођени радови на ауто-путевима (24,2%) и на стамбеним зградама са три и више станова (20,1%).

18 СПОЉНА ТРГОВИНА

За праведан циљ ће слабију побиједити јачега.

Подаци о увозу и извозу односе се на пословне субјекте са сједиштем у Републици Српској.

Статистика спољне трговине обухвата сав промет робе која се извози из земље и која се увози у земљу, а која је хомогена према врсти производа, земљи поријекла, одредишту, начину плаћања и моменту преласка границе.

У складу са европским стандардима, подаци се обухватају према систему специјалне трговине, што значи да се поред редовног извоза и увоза, обухвата и извоз и увоз по основу процеса оплемењивања, тј. обрада и дорада, а искључује се привремени извоз и увоз.

Из укупне вриједности увоза и извоза искључен је увоз и извоз остварен од стране физичких лица.

Повећање извоза у 2018. години

У периоду од 2014. до 2018. године, извоз из Републике Српске стално је растао, осим у 2015. години.

У односу на 2017. годину, у 2018. години извоз је повећан за 7,6%, а увоз за 6,6%. Обим робне размјене Републике Српске са иностранством у 2018. години износио је 8,9 милијарди КМ, од чега се на извоз односи 3,7 милијарди КМ, а на увоз 5,2 милијарде КМ. Спољнотрговински дефицит Републике Српске у истој години износио је 1,4 милијарде КМ.

Република Српска је у 2018. години највише извозила у Италију 15,3%, Србију 13,0%, Хрватску 12,6%, Словенију 10,8% и Њемачку 9,0%.

У истој години, највише се увозило из Србије 16,8%, Италије 11,2%, Русије 10,3%, Њемачке 8,5% и Кине 6,5%.

Покривеност увоза извозом у 2018. години износила је 71,7%

Покривеност увоза извозом у Републици Српској, као и код већине земаља у окружењу, такође је повећана у 2018. години у односу на 2017. годину.

СПОЉНА ТРГОВИНА

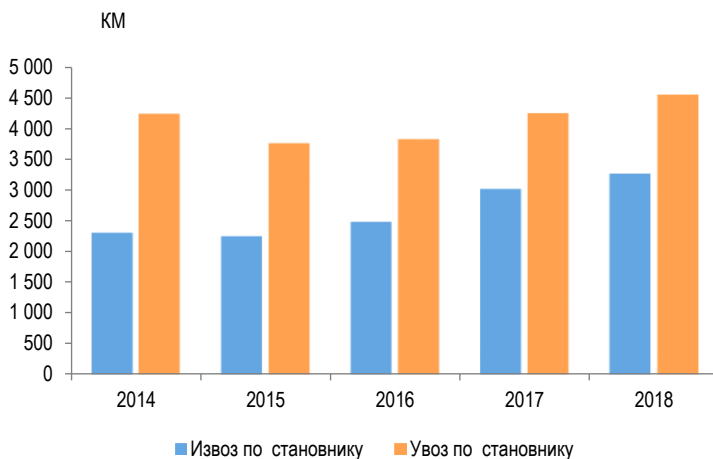
У робној размјени Републике Српске са иностранством у 2018. години у извозу највише су заступљени производи из одјелка Минерални производи, а у увозу такође производи из одјелка Минерални производи

У структури извоза у 2018. години, највише учествује одјелак Минерални производи са 14,3%, затим одјелак Прости метали и производи од простих метала 13,0% и одјелак Производи хемијске индустрије и сродних индустрија 12,6%.

У структури увоза у истој години, највише учествује одјелак Минерални производи са 16,7%, затим одјелак Машине; електротехничка опрема; апарати за снимање и репродукцију слике и звука 14,6% и одјелак Производи хемијске или сродних индустрија 9,8%.

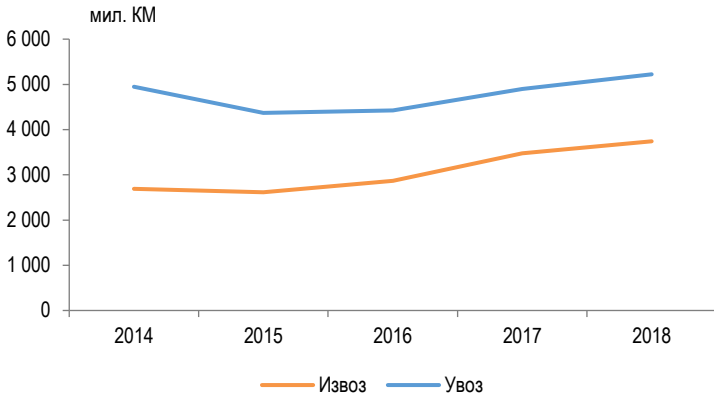
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2018. години 92,6% укупног извоза из Републике Српске чини извоз у земље ЕУ и СЕФТА.

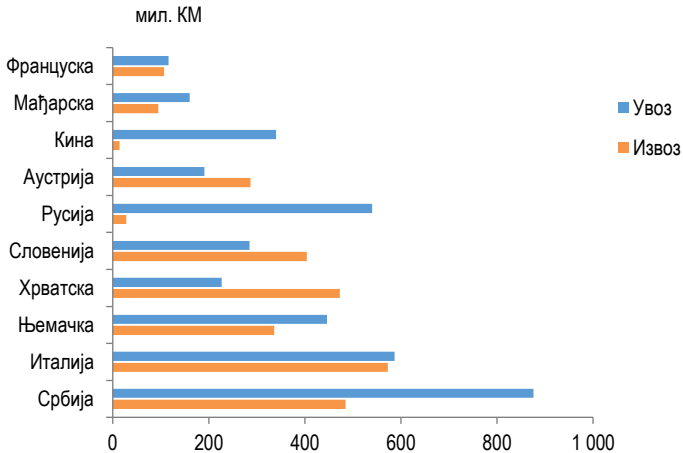

Графикон 18.1. Извоз и увоз по становнику

СПОЉНА ТРГОВИНА

Графикон 18.2. Спољнотрговински биланс

Графикон 18.3. Земље са највећим учешћем у обиму робне разmjене са Републиком Српском, 2018.

19 ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

Све је бука за оног ко се плаши.

Дистрибутивна трговина је скуп свих облика трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе крајњим потрошачима на домаћем тржишту. Она обухвата трговину на велико за сопствене потребе, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправку моторних возила и мотоцикала, те предмета за личну употребу у домаћинству.

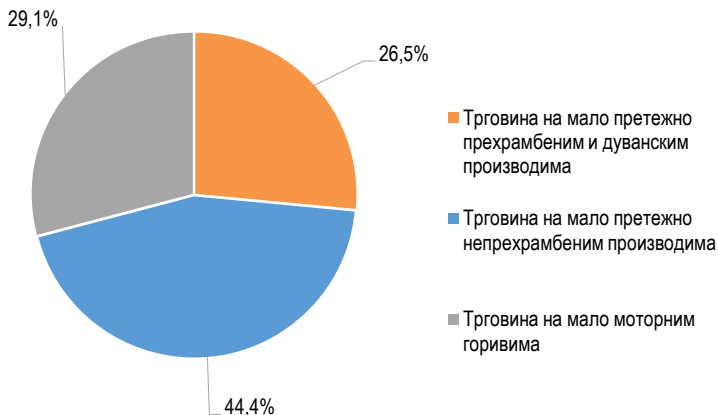
Подаци о промету предузетника нису укључени у укупан промет.

Промет у трговини на мало у 2018. години у односу на базу 2015. годину номинално је већи за 23,3%, а реално 23,0%. Промет у трговини на велико, мјерен номиналном стопом раста, у односу на исти период већи је за 20,9%.

19.1. Индекси промета у дистрибутивној трговини по областима КД

	Дистрибутивна трговина, укупно	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	
				номинални	реални
2014	99,3	100,5	102,3	100,2	96,3
2015	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2016	99,4	105,2	96,4	108,5	112,2
2017	107,1	122,1	107,5	112,7	115,4
2018	115,3	120,9	112,4	123,3	123,0

ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

Графикон 19.1. Учешће промета према КД у укупном промету трговине на мало, 2018.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2018. години, промет трговине на мало спортском опремом у специјализованим продавницама, у просјеку је 20 пута већи него што је био до 2014. године.

20 ТУРИЗАМ

Ко има власт над самим собом, може да иде уздигнутог чела.

Република Српска са својим природним љепотама и богатствима, бројним ријекама, језерима, планинама, плодним равницама, као и бањама, националним парковима, посједује одличне услове за развој и понуду различитих видова туризма.

Повољна клима и близина великих европских центара и градова, додатно даје на значају овом простору као цјелини. Добро развијена мрежа путева и близина мора, и повољне цијене дају велике могућности за долазак гостију. Поред већ изграђеног ауто-пута „9. јануар“ између Бањалуке и Добоја, и најаве градње ауто-пута Београд - Сарајево, покретања активности на градњи ауто-пута Бања Лука – Приједор те коридора 5ц, планирана је и изградња брзих путева у Републици Српској. Таква инфраструктура ће сигурно повећати не само туристичке приходе, јер ће многи путници захваљујући добрим путевима чешће долазити у Српску.

Убрзан је развој авио-саобраћаја путем нискобуџетних авио-компанија, отварањем линија према Западној Европи (Брисел, Штокхолм, Менинген, Берлин) и најавом нових дестинација (Беч, Франкфурт) са којима је директно повезан аеродром Маховљани код Бање Луке, што истовремено и значи повезивање Републике Српске са свијетом путем авио-саобраћаја.

Све се више препознају предности ових простора у туристичком смислу, а пораст броја долазака и ноћења туриста говори довољно о томе.

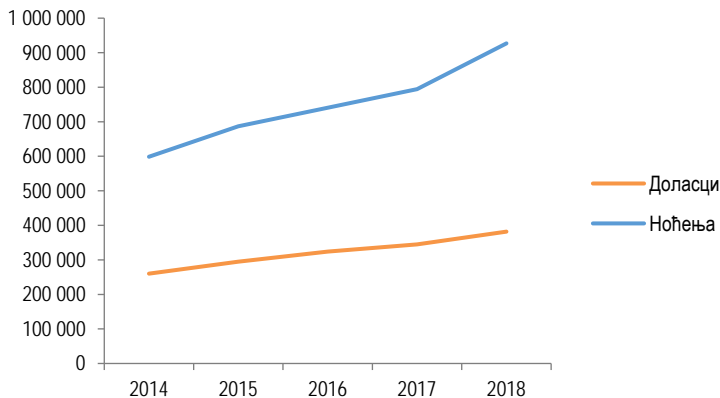
Треба поменути и културно-историјско наслеђе, с обзиром да овај простор има шта да понуди и у том смислу. Бројни споменици културе и прошлости на најбољи начин свједоче колико је историја ових простора била бурна. Туристи ће наћи нешто интересантно да виде и посјете, те ће поред угодног одмора имати могућност и да сазнају нешто више о овим просторима.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Индекс броја ноћења туриста у 2018. години, у односу на прије пет година (2014. годину) износи 154,8, што је евидентно значајан раст.

У 2018. години у односу на 2017. годину, доласци туриста већи су за 10,8%, а ноћења туриста биљеже раст за 16,7%. Од укупно остварених ноћења страних туриста, туристи из Србије биљеже највећи удио са 25,8%, слиједе туристи из Хрватске са удијелом од 24,5%, те туристи из Словеније са 9,7% удијела.

Када су у питању ноћења туриста који нису из земаља региона предњаче гости из Турске, Њемачке, Аустрије, Италије, Француске, Пољске и Грчке.

Графикон 20.1. Доласци и ноћења туриста по годинама¹⁾

¹⁾ Од јануара 2013. године, објекти за смјештај у бањским мјестима у којима особе бораве ради медицинске рехабилитације, приказују доласке и ноћења само за особе које саме носе накнаду за тај боравак.

21 САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

Од свих ријечи, најбољније су оне којима сами себе повриједимо.

Превоз путника и робе

У 2018. години превезено је око 27 милиона путника, што је за 5,6% мање него претходне године. Од укупног броја путника, градско-приградским превозом превезе се 76,7% путника.

21.1. Превоз путника и робе по гранама саобраћаја

	2013	2014	2015	2016	2017 ¹⁾	2018
ДРУМСКИ И ГРАДСКИ САОБРАЋАЈ						
Дужина путева, km ²⁾	14 040	14 141	14 226	14 336	13 960	15 402
Превезени путници, хиљ.	31 745	29 752	29 568	28 477	29 334	27 670
Превезена роба, хиљ.тона	2 444	2 665	3 747	3 522	4 020	4 184
ЖЕЉЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ						
Дужина пруге, km	426	426	426	417	417	417
Превезени путници, хиљ.	211	173	178	160	117	137
Превезена роба, хиљ. t	5 191	5 009	4 964	4 416	4 529	4 569
УСЛУГЕ У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ						
Број летова	739	1 053	1 043	1 474	1 468	1 474
Број путника	8 734	27 734	22 793	21 697	20 761	36 411

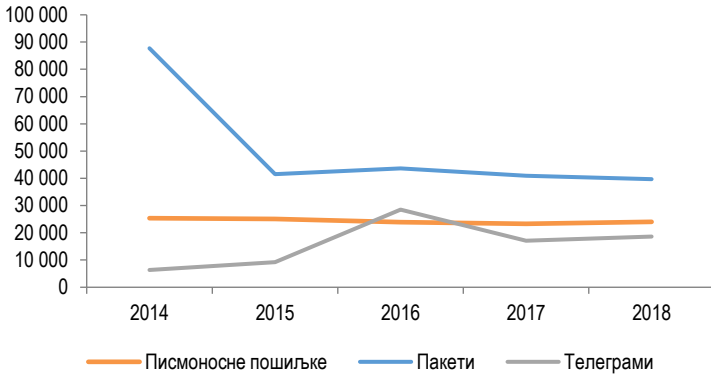
Друмским саобраћајем превезено је 4,0% више робе него у 2017. години, док је превоз робе жељезничким саобраћајем већи за 1,0%. Од укупно превезене робе, жељезничким саобраћајем превезе се око 52,2% робе.

¹⁾ У 2017. години смањење дужине путне мреже проузроковала је прекатегоризација локалних путева у некатегоризоване, у оквиру појединих јединица локалне самоуправе, а према одлукама скупштина општина.

²⁾ Извор: Јединице локалне самоуправе, ЈП „Путеви Републике Српске” и ЈП „Аутопутеви Републике Српске”

Поштанске активности

Број писмоносних пошиљки у 2018. години већи је за 2,8%, док је број пакетских пошиљки мањи за 3,1% у односу на претходну годину.

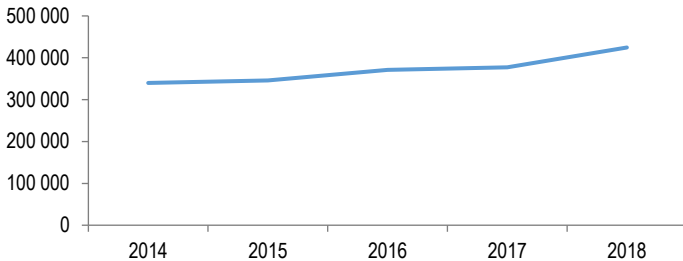

Графикон 21.1. Поштанске активности

Регистрована возила

У Републици Српској, у 2018. години, регистровано је 12,6% више возила него у 2017. години.

Од укупног броја регистрованих возила, чак 83,9% односи се на регистроване путничке аутомобиле.

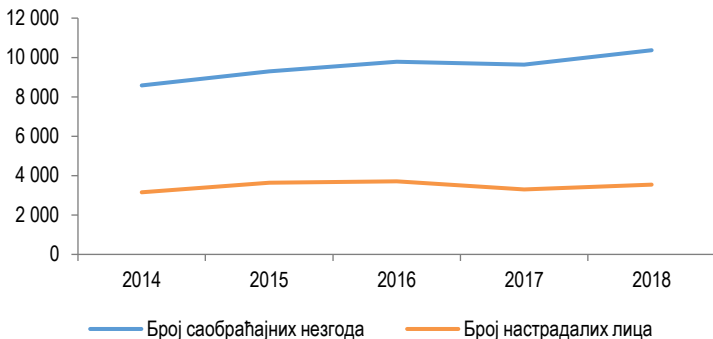

Графикон 21.2. Укупан број регистрованих возила

САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

Саобраћајне незгоде

У Републици Српској у 2018. години број саобраћајних незгода већи је за 7,6% у односу на 2017. годину. Број погинулих лица у саобраћајним незгодама већи је за 16,5%, а број повријеђених лица већи је за 5,4% у односу на претходну годину.

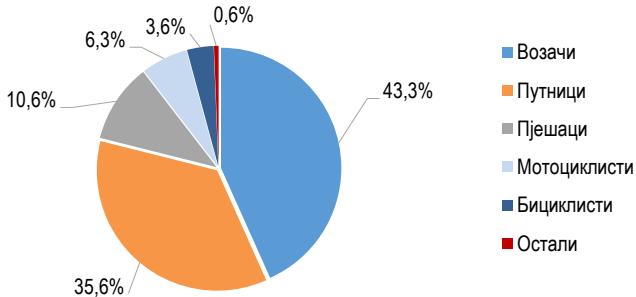

Графикон 21.3. Број саобраћајних незгода и настрадалих лица

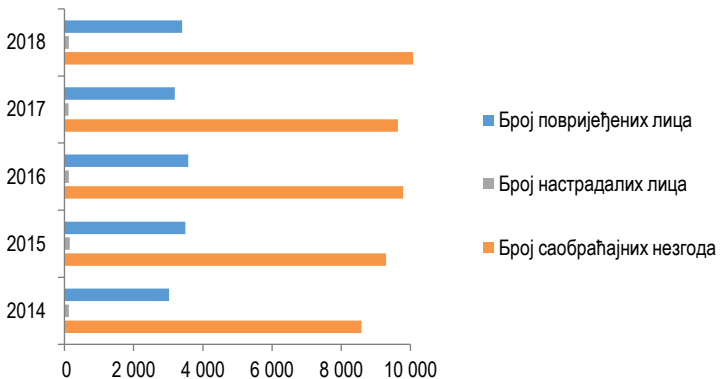
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Највећи број саобраћајних незгода догађа се у јулу, августу и септембру.

У саобраћајним незгодама у 2018. години свако треће лице које је изгубило живот било је старости преко 60 година. Најбројнији међу лицима погинулим у саобраћајним незгодама су возачи (43,3%). Најчешћи узрок саобраћајних незгода и даље је, на првом мјесту, неприлагођена брзина.

Графикон 21.4. Повријеђена лица према својству учесника у саобраћајној незгоди, 2018.

Графикон 21.5. Број саобраћајних незгода и настрадалих лица по својствима

22 ОБРАЗОВАЊЕ

Разумно је учити од оних који могу поучавати.

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Систем предшколског васпитања и образовања у току школске 2018/2019. године чинила је мрежа од 161 предшколске установе, од чега су 88 установа чији су оснивачи локалне заједнице и 73 установе чији су оснивачи приватна лица, удружења грађана или вјерске организације.

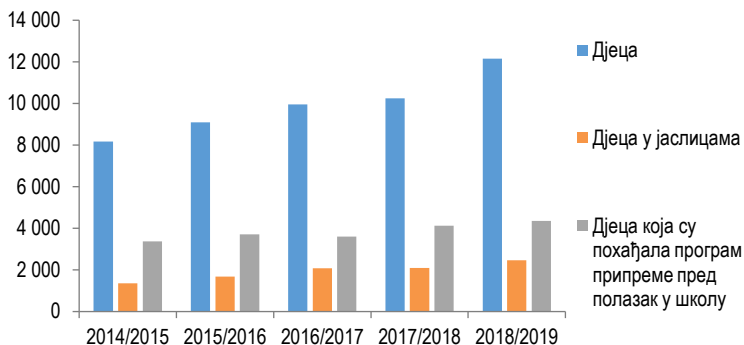
У предшколским установама у 2018/2019. години боравило је 12 156 дјеце, од чега је 6 341 мушких (52,2%) и 5 815 женских (47,8%). У двадесет општина у Републици Српској нема предшколских установа. Ипак, примјетан је знатан пораст броја предшколских станова у односу на претходну школску годину, што је резултовало и већим бројем дјеце која су боравила у тим установама.

У предшколским установама у 2018/2019. години било је запослено 1 860 лица, од чега је 1 010 васпитача.

У структури запослених у предшколским установама жене су чиниле 92,4%, што значи да је недовољна заступљеност васпитача, али и других профила запослених мушког рода. Ово је, иначе, типична слика и у системима предшколског васпитања и образовања у развијеним земљама.

22.1. Предшколско васпитање и образовање

Школска година	Број установа	Дјеца	Женски	Дјеца у јаслицама	Програм припреме пред полазак у школу	Укупно запослени	Жене	Васпитачи
2014/2015	113	8 166	3 927	1 360	3 377	1 268	1 161	630
2015/2016	124	9 093	4 367	1 675	3 705	1 392	1 276	724
2016/2017	132	9 953	4 769	2 081	3 602	1 518	1 389	794
2017/2018	132	10 240	4 942	2 097	4 130	1 587	1 459	843
2018/2019	161	12 156	5 815	2 470	4 352	1 860	1 719	1 010

Графикон 22.1. Предшколско васпитање и образовање

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

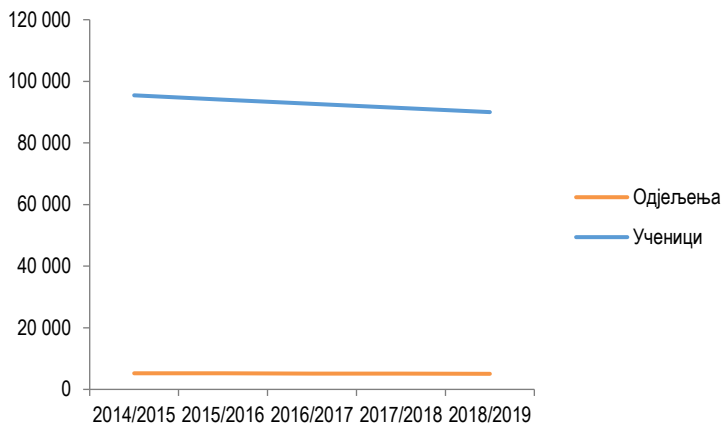
Смањена стопа рађања, негативан миграциони салдо, све мање склопљених бракова и све већи број развода само су неки од узрока који најдиректније утичу на смањење укупног броја становника, као и смањење броја дјеце која се уписују у основну школу. Због тога, статистика основног образовања у претходном петогодишњем периоду показује да тзв. „бијела куга“ постаје све озбиљнији проблем.

На почетку школске 2018/2019. године у односу на 2017/2018. годину, број ученика у основним школама био је мањи за 1 367 или 1,5%, број одјељења мањи за 64, а број наставника већи за 23. Просјечан број ученика у одјељењу био је 18 док је тај просјек у земљама у ЕУ у исто вријеме од 25-30 ученика. Према Закону о основном образовању и васпитању, одјељење истог разреда оптимално може да има 25 ученика, минимално 18, а максимално 30 ученика, односно 32 ученика у случају постојања само једног одјељења.

22.2. Основно образовање и васпитање на почетку школске године

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Број основних школа	720	708	701	692	687
Ученици	95 460	94 064	92 683	91 370	90 003
Одјељења	5 231	5 189	5 159	5 121	5 057
Наставници	8 138	8 181	8 179	8 194	8 217
Просјечан број ученика у одјељењу	18	18	18	18	18
Просјечан број ученика по наставнику	12	11	11	11	11

ОБРАЗОВАЊЕ

Графикон 22.2. Одјељења и ученици у основним школама

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У школској 2017/2018. години 50 ученика напустило је основну школу, док је средњу школу напустило 289 ученика.

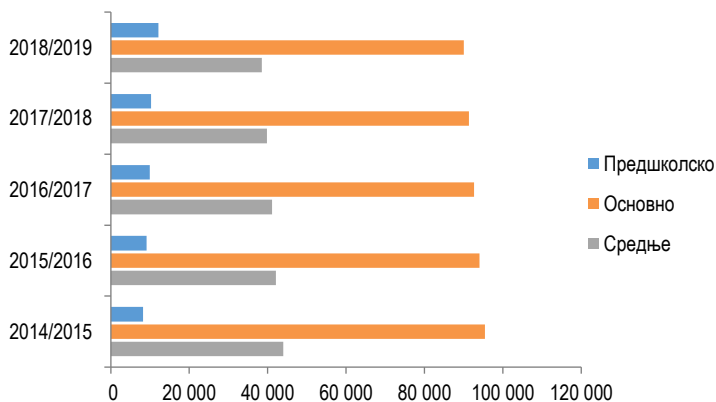
СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Основни циљ средњег образовања је развијање и јачање знања, способности и вјештина потребних за рад у струци, стицање међународно упоредивих нивоа знања, као и припрема за наставак школовања на високошколским установама.

У средњим школама на почетку школске 2018/2019. године, уписано је 38 499 ученика што је у односу на 2017/2018. годину мање за 3,5%. Највеће интересовање ученици показују, као и ранијих година, за гимназије, па је у гимназије уписано 8 360 ученика или 21,7%.

22.3. Средње образовање и васпитање на почетку школске године

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Број средњих школа	94	94	94	94	95
Ученици	43 975	42 089	41 136	39 831	38 499
Одјељења	1 869	1 794	1 826	1 758	1 755
Наставници	3 785	3 872	3 820	3 771	3 888
Просјечан број ученика у одјељењу	24	23	23	23	22
Просјечан број ученика по наставнику	12	11	11	11	10

Графикон 22.3. Дјеца-ученици у образовним установама на почетку школске године

ОБРАЗОВАЊЕ

Домови ученика и студентски домови

Домови ученика и студената су васпитно-образовне установе које омогућавају ученицима и студентима боравак, смјештај, исхрану и васпитање током школовања. Основна улога домова је да пружи ученицима и студентима, који су одвојени од породица, васпитно-образовани рад, смјештај, исхрану, услове за учење, завршавање школских обавеза, културне и спортске активности.

Кад се анализира коришћење домова ученика и студената према полу, закључује се да домове ученика више користе особе женског пола и тај проценат је 55,9%, док у студентским домовима тај проценат је већи и износи 60,1%.

22.4. Домови ученика и студентски домови

	2015	2016	2017	2018	2019
Домови	13	14	11	11	11
Ученици и студенти у домовима	3 223	3 204	3 715	3 502	3 364
Број соба	964	945	1 325	1 326	1 261
Број васпитача	29	29	26	27	25

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Наставља се тренд опадања укупног броја уписаних студената

У школској 2018/2019. години, на високошколским установама у Републици Српској, укупан број уписаних студената на сва три циклуса студија је 31 443 студента, што је за 8,1% мање у односу на претходну годину. У школској 2018/2019. години смањен је број уписаних студената на први и трећи циклус, док је број уписаних студената на други циклус студија повећан. На првом циклусу, број студената у односу на претходну школску годину, мањи је за 2 844 студента, на другом циклусу већи је за 74 студента, док је на трећи циклус студија уписано 11 студената мање.

Када посматрамо полну структуру уписаних студената, на сва три циклуса, већа је заступљеност жена.

У Републици Српској, на четири јавне високошколске установе, уписано је 22 402 студента, односно 71,2% укупно уписаних. Јавне високошколске установе су Универзитет у Бањој Луци, Универзитет у Источном Сарајеву, Висока медицинска школа у Приједору и Висока школа за туризам и хотелијерство у Требињу. На седамнаест приватних високошколских установа студира 9 041 студент, односно 28,8%.

На први циклус студија уписано је 29 006 студената, а нешто више од половине студената припада групи од 20 до 24 године старости.

Од укупног броја уписаних на други циклус студија, 14 студената уписано је на магистарске студије, на мастер студије је уписано 2 144 студента, док је на специјалистичке студије уписано 160 студената. Двије трећине уписаних на студије другог циклуса чине лица млађа од 30 година.

На трећи циклус студија уписано је 119 доктораната, са већом заступљеношћу жена. Око 74% доктораната млађе је од 39 година.

Студирање у 2018. години је завршило 5 137 студената

На првом циклусу студија дипломирао је 4 564 студент. Више од половине дипломираних студената су жене (60%). Трећина студената у 2018. години дипломирала је из области Пословање, администрација и право, док је најмање дипломираних из области Услуге (2%).

Звање магистра наука, мастера, односно специјалисте у 2018. години стекла су 530 кандидата, од чега око 39% чине мушкарци. Звање доктора наука стекла су 43 кандидата, од чега 65% чине мушкарци.

Највећи број магистарских, мастер и специјалистичких радова био је из области Здравство и социјална заштита (23,2%), а најмањи из области Информационе и комуникационе технологије (4,2%) и Услуга (0,6%).

Највећи број кандидата докторску дисертацију одбранио је у области Друштвене науке, новинарство и информисање (32,6%), а најмањи број одбрањених дисертација је у области Природне науке, математика и статистика (2,3%) као и област Образовања (2,3%).

На високошколским установама запослено је 2 810 наставника и сарадника

На високошколским установама у школској 2018/2019. години запослено је 2 810 наставника и сарадника. Изражено еквивалентом пуне запослености, укупан број наставника и сарадника је 2 222,0. Звање доцента има трећина наставника, док међу сарадницима 2/5 има звање вишег асистента (41,1%).

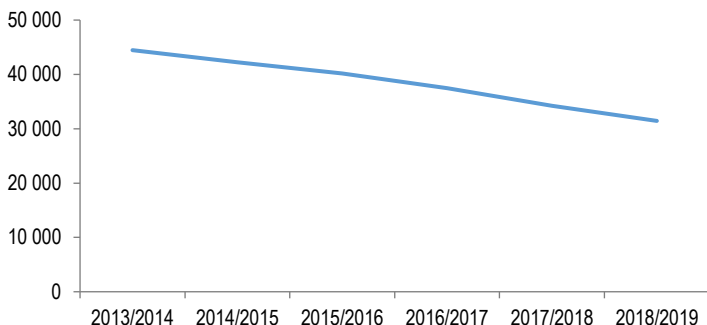
ОБРАЗОВАЊЕ

22.5. Уписани студенти у Републици Српској, школска 2018/2019.

	Укупно уписани студенти		Стари програм		Болоњски програм	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	31 443	18 143	177	102	31 226	18 041
I циклус	29 006	16 771	163	94	28 843	16 677
II циклус	2 318	1 309	14	8	2 304	1 301
III циклус	119	63	-	-	119	63

22.6. Дипломирани студенти, магистри наука, мастери, специјалисти и доктори наука, 2018.

	Дипломирани студенти		Магистри наука		Мастери		Специјалисти		Доктори наука	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	4 564	2 721	41	20	378	226	111	76	43	15

Графикон 22.4. Уписани студенти на сва три циклуса студија у Републици Српској, школска 2013/2014 - 2018/2019. година

Графикон 22.5. Уписани студенти у Републици Српској према области образовања, школска 2018/2019. година

23 КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

Радије бих часно пао него победио варајући.

У Републици Српској у 2018. години, у односу на 2017. годину, забиљежен је раст броја посјетилаца страних филмова и представа у дјечијем и професионалним позориштима.

Број посјетилаца у биоскопима у 2018. години у односу на 2017. годину већи је за 11%, код страних филмова. Пораст броја посјетилаца по једној представи (160) у 2018. години у односу на 2017. годину забиљежило је дјечије позориште.

Радио–станице су у 2018. години емитовале највише музички и забавни, а најмање спортски, дјечији, омладински и образовни програм.

Број емитованих часова у 2018. години у односу на 2017. годину мањи је за 0,1%.

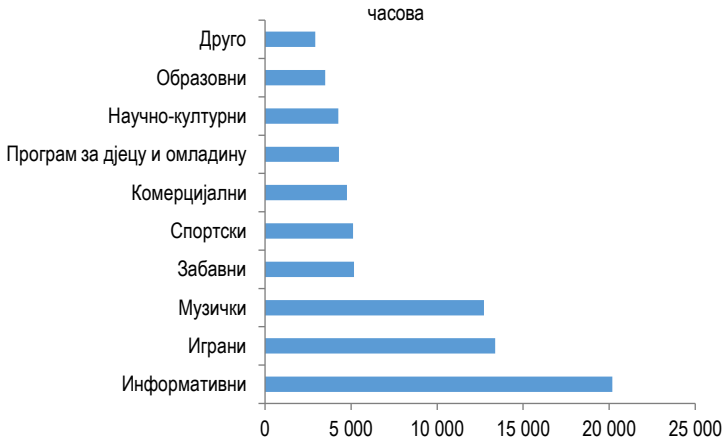
Графикон 23.3. Емитовани програм радио–станица, 2018.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Тираж у издавачкој дјелатности током 2018. године (989 226 књига и брошура) већи је за 6,4% у односу на претходну годину.

Телевизијске станице су у 2018. години највише емитовале, информативни и играни програм, а најмање образовни програм.

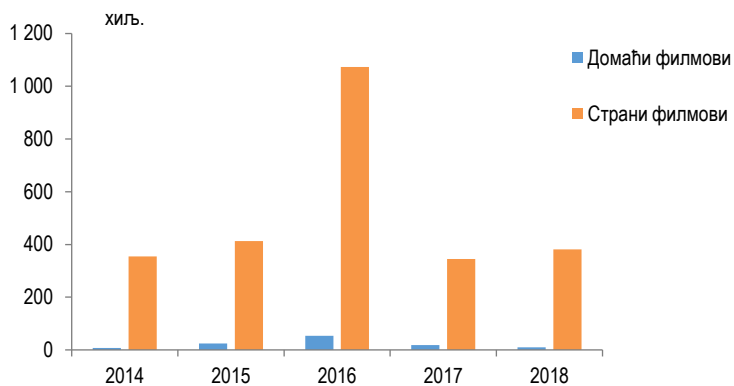
Број емитованих часова у 2018. години у односу на 2017. годину већи је за 14%.

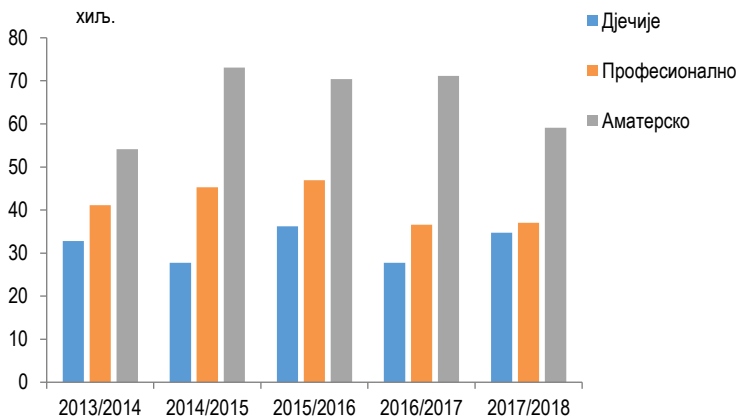
Графикон 23.4. Емитовани програм ТВ станица, 2018.

Број корисника књижног фонда библиотека у 2018. години у односу на 2017. годину већи је за 2,4%.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

Графикон 23.1. Посјетиоци биоскопа

Графикон 23.2. Посјетиоци позоришта

Једна ријеч ослобађа нас свих болова и тежине живота: то је љубав.

У јавном здравству Републике Српске, у 2018. години било је запослено 13 549 медицинских радника и сарадника, од којих је око 39,2% у домовима здравља. Од укупног броја запослених, око 19,1% су доктори медицине. У истом периоду у приватним здравственим установама било је 2 836 запослених, од којих око 9,2% чине доктори медицине.

У служби опште и породичне медицине забиљежено је око 4,47 милиона посјета од којих се око 29,0% односи на прве посјете доктору. Прва посјета је контакт који се први пут оствари са доктором због обољења, стања или повреде. Лице у току једне године може због прегледа да учини више посјета доктору, али сваки пут због друге болести и тад се сматра да је то прва посјета због наведене болести.

У 2018. години, 214 580 лица закључило је лијечење у болницама, што је за око 5,7% више него у 2017. години.

24.1. Доктори медицине у здравственим установама

	2017	2018
УКУПНО	2 808	2 850
У јавном здравству	2 520	2 588
У приватним	288	262

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Укупан број доктора и специјалиста који њихову примарну дјелатност обављају у јавном здравству у оквиру породицишта је евидентно у порасту. Тако је у 2018. години укупан број доктора и специјалиста у породициштима био већи за 16,5% него 2012. године

ЗДРАВЉЕ

Највише случајева обољелих од варичела

Током 2018. године у Републици Српској евидентирано је око 8,3% више пријављених случајева заразних и паразиталних болести у односу на 2017. годину.

Од укупног броја пријављених случајева у 2018. години, највећи број обољелих је од варичела (око 5,8 хиљада), с тим да је овај удио за око 26,0% већи него 2017. године.

У Републици Српској, у 2018. години, евидентирано је слабљење епидемије обољелих од морбила - малих богиња (B05) која је уочена током 2014. године. Удио обољелих од малих богиња у 2015. години био је 14,7% у укупном броју обољелих, док је 2018. године тај удио био 0,6%.

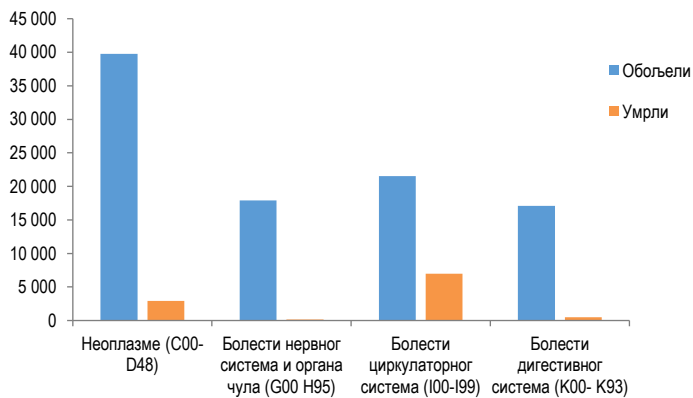
24.2. Пријављени случајеви заразних и паразиталних болести у Републици Српској

	Број пријављених случајева
2014	16 979
2015	16 418
2016	14 289
2017	13 419
2018	14 535

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише обољелих од неоплазми, а највише умрлих од болести циркулаторног система

У Републици Српској, у 2018. години, забиљежено је 202 096 обољелих. Од укупног броја обољелих, 19,7% је обољелих од неоплазми, од којих је у истом периоду умрло око 19,9% лица. Од посљедица болести циркулаторног система, од којих је у 2018. години обољело око 10,6% лица, умрло је 6 989 лица или око 47,3% од укупног броја умрлих.

Графикон 24.1. Морбидитет и морталитет према одређеним групама болести, 2018.

Извор података о морбидитету: Институт за јавно здравство Републике Српске

25 ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

Лаж никад не доживи старост.

ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ

У Републици Српској у 2018. години било је 910 хиљада здравствено осигураних лица, што је за око три хиљаде осигураних лица мање у односу на 2017. годину

Осигураници који су користили своја права из здравственог осигурања у 2018. години били су привремено неспособни за рад 616 хиљада дана, у нешто мање од 12 хиљада случајева. Поређећи са претходном годином, ријеч је о повећању од готово 52 хиљаде дана, као и повећању од 969 случајева.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској у 2018. години издато је 6,6 милиона рецепата, што је за око 308 хиљада рецепата мање него 2017. године.

25.1. Осигурана лица према категоријама здравственог осигурања (просјек)

Категорија осигурања	2014	2015	2016	2017	2018
УКУПНО	909 813	910 055	917 357	913 275	910 484
Активни осигураници	192 059	191 583	195 471	229 442	236 537
Уживаоци права из ПИО	206 867	214 574	211 044	213 809	216 340
Лица ван радног односа	171 096	176 631	183 318	166 209	163 249
Чланови породице носиоца осигурања	339 791	327 267	327 524	303 815	294 358

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

25.2. Коришћење права из здравственог осигурања

	2014	2015	2016	2017	2018
Привремена неспособност за рад, број дана	440 186	528 964	531 360	564 691	616 323
Број издатих рецепата	6 128 173	6 573 847	6 882 844	6 908 239	6 600 335

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

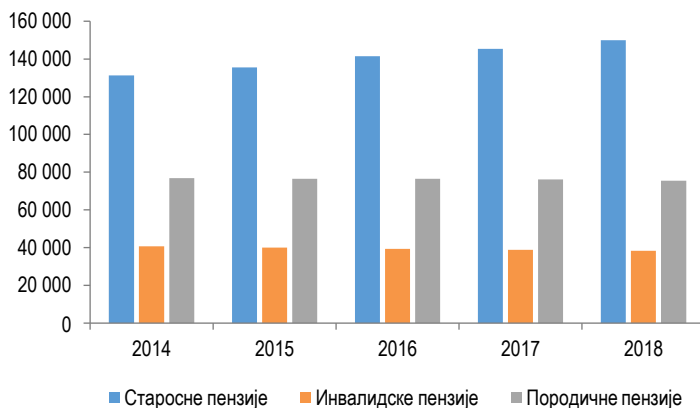
Укупан број корисника права на пензију посљедњег дана 2018. године био је нешто мањи од 264 хиљаде. Од тог броја, око 150 хиљада су корисници старосне пензије, око 38 хиљада корисници инвалидске пензије, а око 75 хиљада су корисници породичне пензије.

Укупна просјечна пензија у 2018. години износила је 323 КМ, док је просјечна старосна пензија износила 351 КМ, просјечна инвалидска пензија износила је 304 КМ, а најнижа је била просјечна породична пензија, 278 КМ.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Укупна просјечна пензија у Републици Српској у 2018. години била је виша за 14 КМ у односу на 2017. годину.

ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

Графикон 25.1. Корисници права на пензију (стање 31. децембра 2018.)

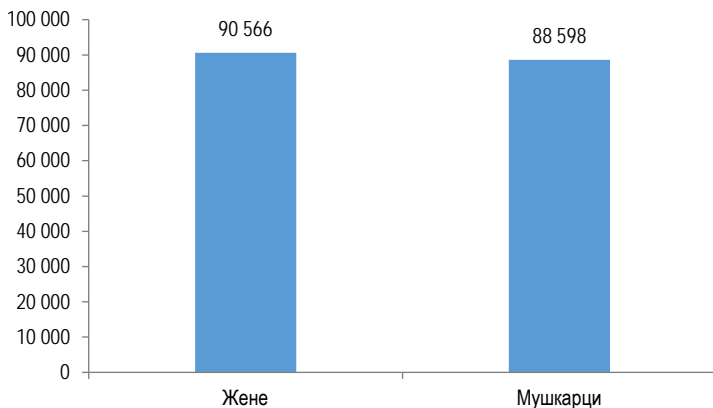
Извор: Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске

26 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Човјек који стари опет постаје дијете.

У Републици Српској, у 2018. години, један од облика социјалне заштите примало је 179 164 лица, од чега су корисници већином пунољетна лица и то 72,9%, док је малољетних корисника било 27,1%.

Посматрано по полу већи је удио женских корисника социјалне заштите

Графикон 26.1. Корисници социјалне заштите према полу, 2018.

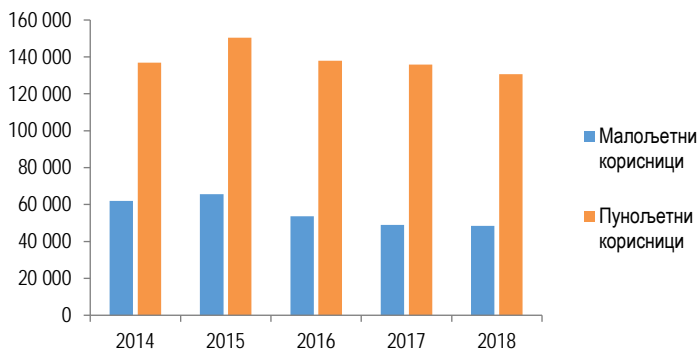
Број корисника социјалне заштите у 2018. години умањен је за 3,1% у односу на 2017. годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Током 2018. године, у Републици Српској усвојено је осам дјевојчица и четири дјечака.

Број малољетних корисника умањен је за 1,2%, а број пунољетних корисника умањен је за 3,8%.

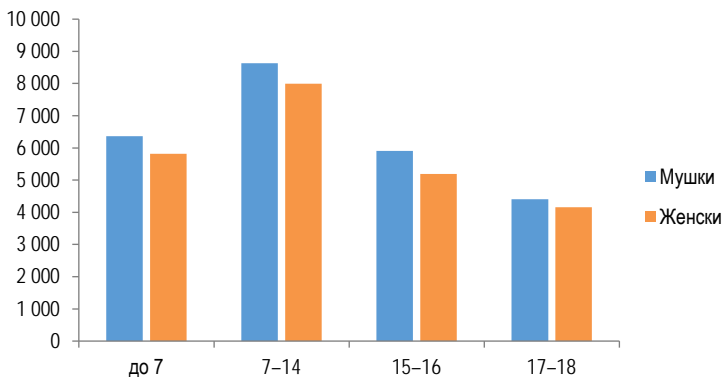
СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Графикон 26.2. Број корисника социјалне заштите по годинама

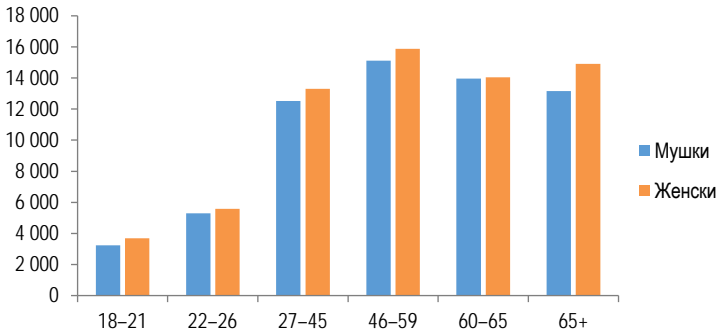
У периоду од 2014. до 2018. године број корисника социјалне заштите умањен је за 11%.

Током 2018. године евидентирано је 48 462 малољетна корисника социјалне заштите. Највише малољетних корисника је у категорији 7-14 година старости, а најмање у категорији 17-18 година.

Графикон 26.3. Малољетни корисници према полу и годинама старости, 2018.

Један од облика социјалне заштите, у 2018. години, примало је 130 702 пунољетних лица, од чега су најбројнији корисници лица старости од 46-59 година, док је најмањи број корисника старости од 18-21 године.

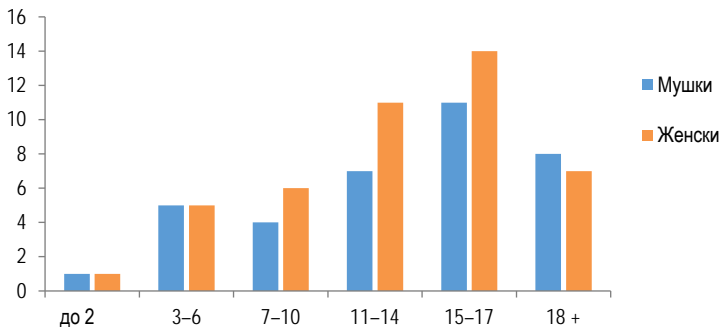

Графикон 26.4. Пунољетни корисници према полу и старости, 2018.

Установе социјалне заштите

У домовима за дјецу и омладину, у 2018. години, било је смјештено 80 корисника. Највише их је старости од 15-17 година, а најмање старости до двије године.

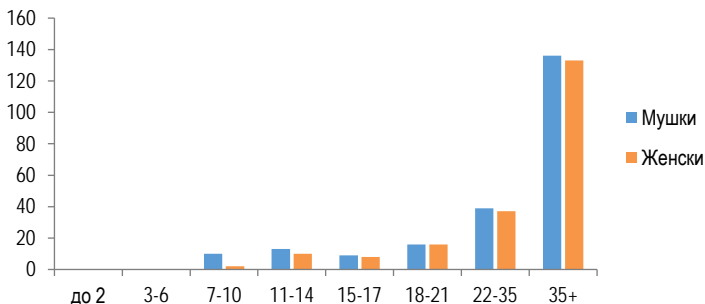
У домовима је већи удио женских корисника (55%).

Графикон 26.5. Корисници домова за дјецу и омладину према полу и старости, 2018.

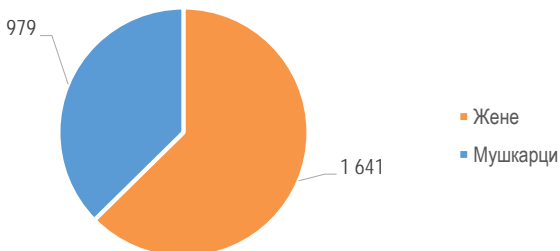
СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

У установама социјалне заштите за инвалидну дјецу и омладину ометену у физичком и психичком развоју у 2018. години било је смјештено 429 лица, а највише их је старости изнад 35 година (62,7%).

Графикон 26.6. Корисници установа за инвалидну дјецу и омладину према полу и старости, 2018.

Током 2018. године, 2 620 лица било је смјештено у установама социјалне заштите за одрасла и старија лица и то су већином жене (62,6%). Највише је корисника преко 80 година старости (49,2%).

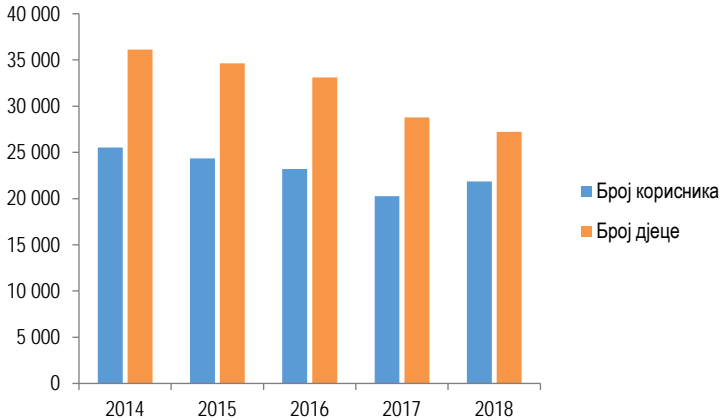

Графикон 26.7. Корисници установа за одрасла старија лица према полу, 2018.

Корисници додатка за дјецу

Укупно је 21 839 корисника остварило право на додатак за дјецу у 2018. години, док је 27 222 дјеце користио право на додатак за дјецу у 2018. години.

Током 2018. године укупан број корисника који остварују право на додатак на дјецу повећао се за 7,7%, док се број дјеце смањио за 5,4%.

Графикон 26.8. Број корисника додатка на дјецу и број дјеце

27 ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Највеће весеље је оно које нисмо очекивали.

Савремено тржиште карактеришу перманентна неизвјесност и потреба сталног прилагођавања, што је могуће остварити само системским улагањем у истраживање и иновације.

У 2018. години у Републици Српској за истраживање и развој потрошено је 18,3 милиона КМ, од чега је 11,1 милион потрошено у пословном сектору

У Републици Српској у 2018. години бруто домаћи издаци за истраживање и развој износили су 18 341 000 КМ, од чега су 4/5 били текући издаци, а остало инвестициони издаци. Текући издаци обухватају трошкове рада и трошкове накнада запосленима и остале текуће трошкове, док инвестициони обухватају издатке за земљиште и грађевинске објекте, машине и опрему, патенте, лиценце, студије и пројекте, хардвер и софтвер, те остале инвестиционе издатке.

Више од половине бруто домаћих издатака утрошено је у области *Инжењерство и технологија (52,9%)*. *Инжењерство и технологија* је научна област која обухвата поља као што су грађевинарство и архитектура, материјали, електротехника, електроника и информационо инжењерство, затим машинско, хемијско, медицинско и инжењерство животне средине, индустријску и биотехнологију животне средине, нанотехнологију и остала инжењерства и технологије.

Од укупно утрошених средстава за истраживање и развој, приближно исти удио средстава утрошен је за *Транспорт, телекомуникације и остале инфраструктуре (25,3%)* и *Опште унапређење знања (27,2%)*.

У Републици Српској, буџетска издвајања за истраживање и развој у 2018. години износила су 5,1 милион КМ. Према секторима, највише средстава било је намијењено високом образовању, 72,1%, затим државном сектору 23,6%, пословном сектору 2,4% и непрофитном сектору 1,9%. Издвајања за истраживање и развој за сектор иностранства није било. С циљем Општег унапређења знања: Истраживање и развој финансиран из других извора било је издвојено највише средстава (92,6%).

У 2018. години, на пословима истраживања и развоја радило је 1 011 лица, односно изражено помоћу еквивалента пуне запослености 662,9 лица. Еквивалентом пуне запослености добијамо број лица који су на пословима истраживања и развоја радили пуно радно вријеме. Од укупног броја запослених и ангажованих особа, које укључују истраживаче, стручне сараднике, техничко особље, руководеће особље и остале, скоро 2/3 су истраживачи. Од укупног броја истраживача 42,4% су жене.

Од укупног броја истраживачко – развојних радова, примијењеним истраживањима, која се предузимају ради стицања нових знања усмјерених на рјешавање неког практичног задатака, односно остварење неког практичног циља, припада 60,2%.

У периоду 2016 – 2018. године у Републици Српској скоро 1/4 предузећа била је иновативно активна

Иновативно активна предузећа су предузећа која су у посматраном периоду имала завршене активности у вези са иновацијама производа или процеса и/или текуће иновативне активности (активности које су биле у току на крају 2018. године) и/или напуштене иновативне активности и/или интерне активности истраживања и развоја и/или уговорене активности истраживања и развоја. У периоду 2016 – 2018. године, 24,3% предузећа спровело је бар једну од наведених иновативних активности, док 75,7% предузећа уопште није спроводило иновативне активности.

Иновативна активност предузећа повећава се са њиховом величином, тако да је скоро половина иновативно активних предузећа у посматраном броју великих предузећа (250 и више запослених), затим 28,3% у посматраном броју средњих предузећа (50–249 запослених), док је 21,9% иновативно активних предузећа из групе малих предузећа (10–49 запослених).

Највећи број предузећа спровео је активности у вези са иновацијама производа или процеса. Иновација производа је нови или побољшани производ (роба или услуга) која се значајно разликује од претходних производа или услуга предузећа, а која је имплементирана на тржишту. У периоду 2016 – 2018. године, 17,5% предузећа је увело иновацију производа.

Иновација пословног процеса је нови или побољшани пословни процес који је уведен за једну или више пословних функција који се значајно разликује од претходних пословних функција и који је имплементиран у предузећу. У периоду 2016 – 2018. године 16,5% предузећа је увело иновацију пословног процеса.

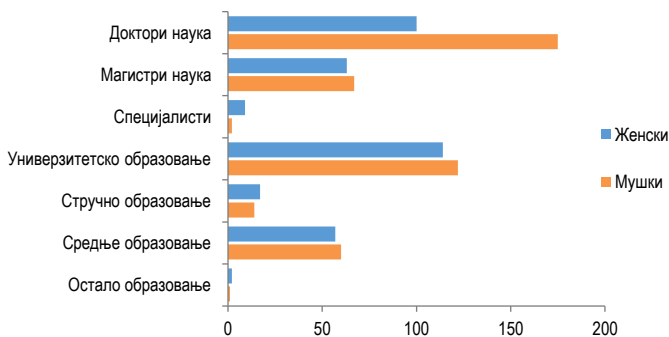
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Скоро двије трећине од укупног броја предузећа у периоду 2016 – 2018. године купило је машине, опрему или софтвер на бази исте или побољшане технологије коју је раније већ користило.

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

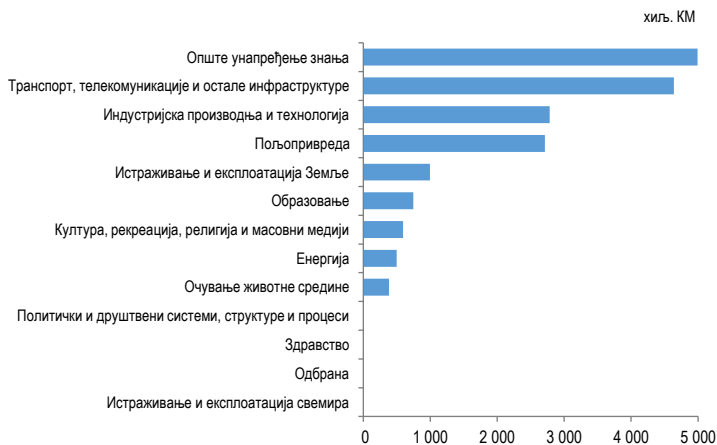
27.1. Истраживање и развој у Републици Српској

	Запослени на пословима истраживања и развоја				Истраживачко-развојни радови				Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (хиљ. КМ)		
	свега	жене	истраживачи	жене	укупно	фундаментални	примијенени	развојни	укупно	текући издаци	инвести-циони издаци
2014	1 007	468	631	254	288	82	163	43	17 839	11 630	6 209
2015	884	368	559	220	237	46	119	72	17 935	14 547	3 388
2016	709	327	438	204	167	30	100	37	16 736	14 650	2 086
2017	843	369	535	225	234	46	135	53	17 196	13 821	3 375
2018	803	362	516	223	196	18	118	60	18 341	15 072	3 269

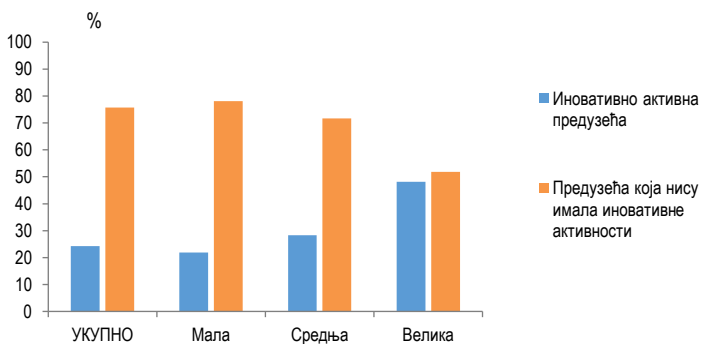

Графикон 27.1. Број запослених на пословима истраживања и развоја према степену образовања, 2018.

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

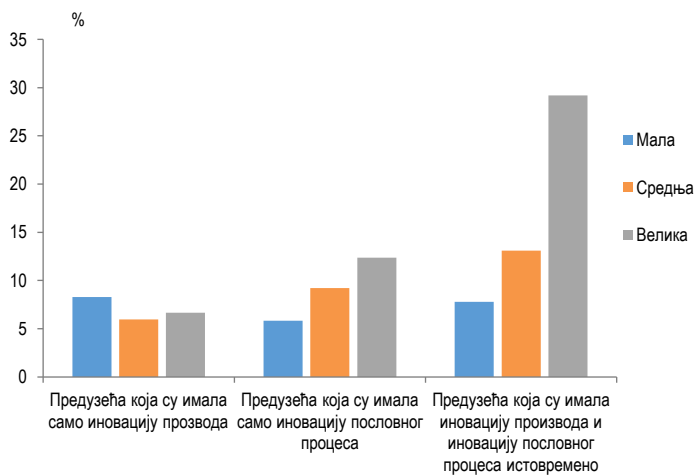

Графикон 27.2. Средства за истраживање и развој према друштвено-економским циљевима, 2018.

Графикон 27.3. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2016 – 2018.

ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Графикон 27.4. Структура иновативно активних предузећа према величини предузећа и врсти иновације, 2016 – 2018.

Гријешити је дјело свих људи.

Борба против криминалитета и криминалних дјелатности, изражава се кроз откривање и расвјетљавање кривичних дјела, те процесуирање и кажњавање учинилаца кривичних дјела.

Кривично дјело увијек представља напад на друштвене и цивилизацијске вриједности којима свака држава настоји да осигура највећу могућу заштиту. Дакле, сви модерни правни пореци имају интерес и вољу да ефикасно реагују на угрожавање тих заштићених вриједности – санкционисањем кривичних дјела.

У вријеме кад савремени криминалитет постаје транснационална појава, потреба реакције правне државе на његове појавне облике је све израженија.

Кривичноправна одговорност и изрицање санкција за учињена кривична дјела сходно законским рјешењима, из разумљивих разлога, посебно се утврђују и примјењују (а тако и статистички прате) у односу на пунољетне и малољетне учиноце кривичних дјела.

ПУНОЉЕТНИ УЧИНОЦИ

У 2018. години у надлежним тужилаштвима у Републици Српској ријешено је 10 030 кривичних пријава поднесених против пунољетних учинилаца. Од укупног броја у 23,1% случајева радило се о непознатим учиниоцима. Кривична дјела против имовине су као и претходне године, била најбројнија и на њих се односило чак 45,3% од укупног броја ријешених кривичних пријава.

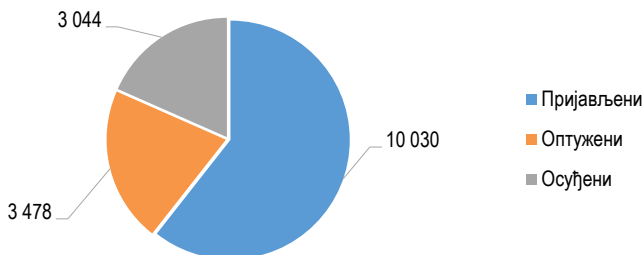
У надлежним судовима, у истом периоду, оптужено је 3 478, а осуђено 3 044 учинилаца. Од укупног броја осуђених 92,5% били су мушкарци, од којих су 22,7% били старосне доби од 30 до 39 година. За кривична дјела против имовине терети се скоро сваки трећи оптужени учинилац, док је сваки девети оптужен за неко кривично дјело у вези са јавним редом и миром или кривичним дјелом из групе кривичних дјела против живота и тијела.

Код учинилаца који су проглашени кривим, најчешће изречена казна била је условна казна, а забиљежена је у 54,8% случајева. Новчана казна изречена је у 29,4%, а казна затвора у 15,2% случајева.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2018. години је, поредећи је са 2017. годином, ријешено 31,9% мање кривичних пријава поднијетих због учињених кривичних дјела против животне средине.

КРИМИНАЛИТЕТ

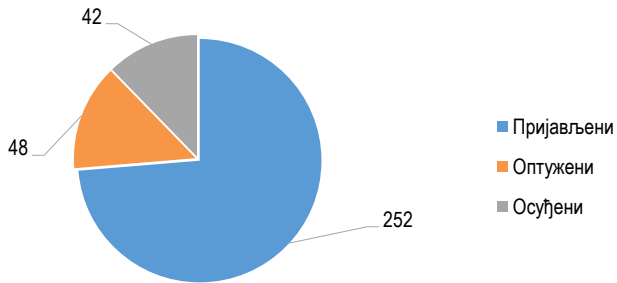
Графикон 28.1. Пунољетни учиниоци кривичних дјела
– пријављени, оптужени и осуђени, 2018.

МАЛОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

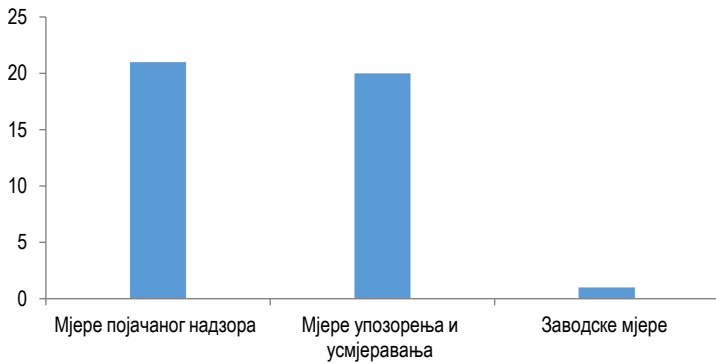
Од укупно 252 ријешене кривичне пријаве поднесене против малољетних лица у 2018. години, 159 пријава односило се на старије малољетнике (од пуних 16 до непуних 18 година живота). У односу на укупан број пријављених, кривична дјела против имовине била су најбројнија, чак 55,6%. Друга по заступљености била су кривична дјела против живота и тијела са учешћем од 19,4% случајева.

Оптужено је 48 малољетника, од којих је за 87,5% изречена кривична санкција. За кривична дјела против имовине оптужено је 79,2%, а за кривична дјела против живота и тијела 10,4% малољетника.

Од укупно 42 изречене кривичне санкције, 95,2% изречене су учиниоцима мушког пола. У 2018. години није изречена нити једна казна малољетничког затвора. Најчешће су изрицане васпитне мјере појачаног надзора 50,0%, потом мјере упозорења и усмјеравања 47,6% и заводске мјере 2,4%.

Графикон 28.2. Малољетни учиниоци кривичних дјела – пријављени, оптужени и осуђени, 2018.

Графикон 28.3. Изречене кривичне санкције за малољетнике, 2018.

ВОДИЧ ЗА КОРИСНИКЕ

Поштовани корисници,

Ова публикација намијењена је широком кругу корисника и даје основне показатеље стања и промјена економског и друштвеног живота Републике Српске.

За податке у табелама и графиконима испод којих није наведен извор података, извор представљају редовне статистичке активности које спроводи Републички завод за статистику.

За табеле и графиконе који приказују податке прикупљене и обрађене од стране других овлашћених органа и организација, извор података је увијек наведен испод табеле, односно графикона.

Због боље прегледности, подаци у неким табелама и графиконима исказани су у већим јединицама мјере (хиљаде, милиони), а усљед заокруживања, укупни износи не слажу се увијек са збиром података за појединачне категорије.

Подаци који се дају по одређеним нивоима класификације дјелатности, исказани су према КД БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2.

Због усаглашавања са важећим прописима из области краткорочних статистика и ЕУ стандардима, Републички завод за статистику, од 2015. године, умјесто тромјесечног истраживања угоститељства спроводи истраживање „Квартални показатељи у хотелијерству и угоститељству”, са основним циљем редовне производње и објављивања релативних показатеља у тромјесечној динамици. Подаци новог истраживања повезани су са подацима за претходне године прерачуном преко стопа раста, што је омогућило очување серије индекса из области угоститељства.

Напомена: У поглављима у којима су табеларно приказани подаци у вези са КД БиХ, подручја класификације дјелатности приказана су словним ознакама по енглеском алфabetу, у складу са међународним означавањем, а пуно објашњење наведених ознака дато је у поглављу „Подручја дјелатности”.

Приликом коришћења података из ове публикације, молимо вас да наведете извор (Републички завод за статистику Републике Српске и назив публикације).

ЗНАКОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ

-	нема појаве
...	не располаже се податком
0	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мјере
∅	просјек
()	податак је мање поуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,2 а једнак или већи од 0,1 или изражено у процентима $10\% \leq CV < 20\%$
(())	податак је непоуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,3 а једнак или већи од 0,2 или изражено у процентима $20\% \leq CV < 30\%$
•	податак је екстремно непоуздан - коефицијент варијације (CV) једнак или већи од 0,3 или изражено у процентима $CV \geq 30\%$
:	подаци су статистички непоуздани (до 20 појава)
*	исправљен податак
***	повјерљив податак
¹⁾	ознака за напомену у табели
°C	степен целзијуса
m	метар
m ²	квадратни метар
m ³	кубни метар
km	километар
km ²	квадратни километар
м.н.в.	метара надморске висине
ha	хектар
t	тона
kW	киловат
GWh	гигават час
Gg	гигаграм
CO ₂ -eq	еквивалентни угљен-диоксид
хиљ.	хиљаду
мил.	милион
млрд.	милијарду
ком.	комад
Sm ³	стандардни метар кубни гаса
АПД	Анкета о потрошњи домаћинства
АРС	Анкета о радној снази
БДП	Бруто домаћи производ
COICOP	Класификација личне потрошње према намјени
ISCED	Међународна стандардна класификација образовања
NACE Rev. 2	Европска класификација дјелатности
КМ	конвертибилна марка
КД	Класификација дјелатности

ПОДРУЧЈА ДЈЕЛАТНОСТИ¹⁾

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
B	Вађење руда и камена
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала
H	Саобраћај и складиштење
I	Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство
J	Информације и комуникације
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
O	Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности
T	Дјелатности домаћинства као послодаваца; дјелатности домаћинства која производе различиту робу и обављају различите услуге за сопствену употребу
U	Дјелатности екстериторијалних организација и органа

¹⁾ Према Уредби о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 8/14).

На крају, поштовани читаоци, желимо да у овој књизи имате при руци неколико мање познатих појмова из статистике – није их лоше знати.

ПОЈМОВИ

Статистика: Статистика је наука која се бави прикупљањем, анализом и тумачењем података варијабилних појава, заснована на теорији вјероватноће.

Статистички скуп: Статистички скуп (основни скуп или популација) је скуп свих елемената на којима се извјесна варијабилна појава испољава и статистички посматра.

Обилежје: Особине по којима се јединице статистичког скупа међу собом *разликују*, а које су предмет статистичког истраживања, називамо обилежјима (промјенљивим или варијаблама). Различити видови у којима се једно обилежје може јавити називају се **модалитетима** или **вриједностима** тога обилежја.

Статистички узорак: Статистички узорак представља *дио* статистичког скупа на основу чијих особина доносимо статистичке закључке о одговарајућим карактеристикама популације из које је изабран.

Репрезентативни узорак: Узорак је репрезентативан ако својим особинама вјерно одсликава особине статистичког скупа из којег је изабран.

Статистички попис: Статистичким пописом (енг. *census*) обухватају се све јединице скупа у одређеном моменту који се назива **критични моменат**.

Статистичке серије: Статистичке серије представљају низове података сређених по вриједностима обилежја или хронологији. Ако су уређене по обилежју представљају **серије структуре**, а ако су уређене по хронологији представљају **временске серије**.

Аритметичка средина: Аритметичка средина (енг. *arithmetic mean* или *mean*) је у пракси најчешће коришћена средња вриједност. Популарно се још назива **просјек**. Израчунава се тако што се збир вриједности посматраног обилежја подијели њиховим бројем.

Геометријска средина: Геометријска средина представља мјеру централне тенденције која изравнава пропорционалне промјене између података посматране серије. Израчунава се тако што се вриједности обилежја међусобно помноже, а затим се из тог производа пронађе коријен са изложоцем који је једнак броју посматраних јединица.

МАЛА ШКОЛА СТАТИСТИКЕ

Медијана: Медијана је вриједност обилежја која се налази у средини серије чији су подаци сређени по величини. Дијели серију података на два једнака дијела (50% јединица су према вриједности обилежја мање, а 50% веће од медијане).

Варијанса: Варијанса показује просјек квадрата одступања свих података од њихове аритметичке средине.

Стандардна девијација: Стандардна девијација представља просјечно одступање свих појединачних података од њихове аритметичке средине. Стандардна девијација може се израчунати директно из варијансе, односно као позитивна вриједност квадратног коријена варијансе.

Индекси: Индекси су релативни бројеви који показују однос нивоа једне или више појава у текућем (посматраном) периоду у односу на базни период. Најчешће се исказују у процентима.

Текући период: Текући период (година, тромјесече, мјесец и сл.) је временски период у коме се посматра ниво појаве, док се период са којим се тај ниво пореди назива **базним периодом** или **базом**.

Просјечна стопа раста: Просјечна стопа раста (геометријска стопа раста) представља стопу по којој се појава просјечно повећава или смањује у периоду обухваћеним временском серијом.

Временске серије: Временске серије представљају низове нумеричких података о појави који су сложени хронолошким редослиједом у сукцесивним, једнаким, временским периодима.

Тренд: Тренд (секуларна тенденција) је развојна тенденција појаве у оквиру посматраног временског периода.

Десезонирање: Десезонирање је поступак којим се из оригиналних података временске серије одстрањује сезонски утицај. У мултипликативном моделу ово се постиже дијелењем оригиналних података са сезонским индексима и множењем са 100.

Извор: Ловрић, М.; Комић, Ј.; Стевић, С. (2006). Статистичка анализа – методи и примјена, Бања Лука, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д – Тел. +387 51 332 700 – Проф. др Јасмин Комић, в.д. директора – Тираж 300 – Излази годишње – Публикација је објављена и на интернету на адреси: www.rzs.rs.ba – E-mail: stat@rzs.rs.ba – Приликом коришћења података обавезно навести извор

ОВО ЈЕ
РЕПУБЛИКА СРПСКА

ISSN 22327304

9772232730000